

Jalostuksen tavoiteohjelma

Prahanrottakoira

Hyväksytty Suomen Prahanrottakoirat ry:n yleiskokouksessa 12.11.2017

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa [pp.kk.vuosi]

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt [pp.kk.vuosi]

Sisällys

1. YHTEENVETO	4
2. RODUN TAUSTA	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	7
4. RODUN NYKYTILANNE.....	8
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	8
4.1.1 Jalostuspohja.....	8
4.1.2 Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus ja sukusiitos	9
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	11
4.1.4 Yhteenveto rodun jalostuspohjan laajuudesta	12
4.1.5 Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät.....	12
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	12
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	13
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	13
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	25
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	26
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	27
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	27
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	27
4.3.2 Rodulla todetut sairaudet	27
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	34
4.3.4 Lisääntyminen	34
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	34
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	34
4.4. Ulkomuoto	34
4.5. Rodun koirien näyttelykäynnit.....	37
4.6 Jalostuksen tavoitteet	38
5. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	39
5.1 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	39
5.2 Rotujärjestön toimenpiteet	40
5.3 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	40
5.4 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	40
6. LÄHTEET	41

7. LIITTEET	43
-------------------	----

1. YHTEENVETO

Kuvaus rodusta ja sen käyttötarkoituksesta

Prahanrottakoira on pienikokoinen, tiivisrunkoinen, ketterä ja älykäs. Se kiintyy vahvasti omaan laumaansa.

Pražský krysařík on yksi Tšekin tasavallan kansallisroduista; nimi on käännetty suomeksi prahanrottakoiraksi. Alun perin rotua käytettiin pienjysijöiden hävittämiseen linnojen ja luostareiden sisätiloista Böömin alueella. Luonteensa ja pienen kokonsa vuoksi rotu löysi tiensä seurakoiraksi, jollaisena se nykyään lähinnä tunnetaan.

Rodun tilanne ja jalostustavoitteet

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun jalostuspohja on kapea ja eri sukulinjaisia koiria on vähän. Rodun jalostuskirjat ovat edelleen auki, mikä mahdollistaa geenipohjan laajentumisen.

Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Rotanpyydystysominaisuus tulee rodussa ilmi vilkkautena ja ketteryytenä, mutta aktiviteetin lomassa prahanrottakoirat osaavat levätä. Helpon koulutettavuuden, fyysisten ominaisuuksien ja miellyttämishaluisuuden takia prahanrottakoirat soveltuvat monipuolisesti erilaisiin harrastuksiin.

Terveys ja lisääntyminen

Prahanrottakoiran rakenne on sopusuhtainen eikä sillä ole muita erityispiirteitä kuin pieni koko. Prahanrottakoira on perusterve kääpiörotu, mutta kuten useilla kääpiöroduilla populaatiossa tavataan polvilumpioluusaatiota, hammasongelmia sekä kivesvikaisuutta. Tavallinen pentuekoko on 1-4. Prahanrottakoira lisääntyy luonnollisesti ja tiinehtyy hyvin. Synnytykset ovat pääsääntöisesti helppoja.

Ulkomuoto

Prahanrottakoirasta saa atleettisen vaikutelman. Katse ja päärynänmuotoinen pää ovat ilmeikkäät. Suuret pystykorvat ovat kiinnittyneet pään sivuille. Kaula on elegantti ja korostuu hyvin asettuneiden lapojen ansiosta. Selkälinja on suora. Rintakehä on syvä ja tilava, etuosa on hyvin kulmautunut. Alalinja on hieman nouseva. Takaosa on hyvin kulmautunut. Häntä ylettyy enintään kintereeseen; häntä ei saa levätä selän päällä. Uroksella ja nartulla on selvä sukupuolileima. Hyväksytyt väri ovat musta tan merkein, ruskea tan merkein, keltainen, punainen, sininen tan merkein, lila tan merkein ja merle. Ihannekorkeus on 20-23cm ja -paino 2,6 kg. Rodussa on kaksi karvanlaatua: lyhytkarvainen ja pitkäkarvainen. Ensimmäinen pitkäkarvainen prahanrottakoira (Gasi Dar Minulosti, s. 17.11.2006) on esitetty jalostustarkastuksessa 20.9.2008 Prahassa.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

Jalostuskoiran tulee olla terveeksi tutkittu ja ulkomuodoltaan sekä tyyppiltään rotumääritelmän mukainen. Suomen Prahanrottakoirat ry suosittelee jalostukseen käytettävien koirien virallista polvien tutkimista. Osa tutkituttua jalostukseen käytettävän koiran silmät ja sydämen. Aggressiivista tai arkaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

2. RODUN TAUSTA

Rotu on alkujaan Böömin alueelta. Ensimmäiset viittaukset pieneen rottakoiraan löytyvät Einhartin (770- 840) kronikoista, joissa mainitaan tšekkiläisen prinssi Lechin antaneen pienen rottakoiran lahjaksi Kaarle I Suurelle osoituksena rauhan tahdosta. Puolalaiset lähteet mainitsevat rottakoirat Puolan kuningas Boleslav II:n (1042- 1083) hovista. Läpi keskiajan Euroopassa pieniä krysařík -koiria annettiin lahjoiksi kuninkaallisille, ja ne olivatkin tuttu näky sen ajan linnoissa, luostareissa ja ylhäistön asunnoissa. Välillä krysařík oli kadota kokonaan sotien vuoksi, mutta onneksi rotu oli löytänyt tiensä myös alemman kansanluokan pariin ja säilyi näin noustakseen uudestaan hovien suosioon. Böömiläisessä Karlovy Varyn kylpyläkaupungissa tiedetään kasvatettaneen pražský krysařík-tyyppisiä koiria vuosien 1400- 1800 aikana. Sieltä olivat kotoisin myös Habsburgin suvun krysaříkit, joita kasvatettiin Wienin kennelissä, josta niitä sittemmin vietiin mm. Italiaan. (Igor Hroznata Adamovič 2017.)

Rodun nimi krysařík tarkoittaa rotanpyydystäjää. Historiansa alkutaipaleella näiden koirien tyyppillisiin saaliseläimiin kuului mustarotta (rattus rattus), joka saapui Eurooppaan 700-luvulla. Mustanrotan keskipituus on noin 20 cm ja häntä on suunnilleen muun ruumiin pituinen, tyyppinen paino on noin 200 grammaa. Pienten rottakoirien menestys keskiajalla perustui sen kykyyn pyydystää jyräjyitä, jotka likasivat linnojen ja luostareiden viljavarastot ja asumusten ruokakomerot. Krysařík oli tarpeeksi nopea, rohkea ja pieni saadakseen rotat koloistaan ja pystyi näin suojelemaan isäntiensä ruokavarastoja. (Igor Hroznata Adamovič 2017.) Rottakoiran nimitys on nykyään hieman harhaanjohtava; 1700-luvulla Eurooppaan saapui isorotta (rattus norvegicus), joka on syrjäyttänyt mustanrotan monin paikoin. Isorotalla on kokoa jo niin paljon, ettei monikaan prahanrottakoiraa pärjää sille. Pienemmät jyräjyät (hiiret, myyrät ja päästäiset) ovat vielä tänäkin päivänä oivaa metsästettävää prahanrottakoirille.

Pienet rottakoirat pääsivät myös jo aikaisessa vaiheessa seurakoiran virkaan kuninkaiden hoveissa ja muun aateliston piirissä sekä luostareissa. Böömin valtakunnan alueella olleisiin kylpylöihin tulleet vieraat usein maalauttivat näitä koiria muotokuviansa matkamuistoiksi. Näiden koirien oli pakko jo ammoisista ajoista sopeutua erilaisiin tilanteisiin. Näitä alkuperäisiä ominaisuuksia tulisi kunnioittaa ja ne tulisi pyrkiä säilyttämään. (Igor Hroznata Adamovič 2017.)

Pražský krysařík -koira polveutuu tiettävästi saksalaisesta pinseristä ja aikaisella keskiajalla eläneistä pienistä terriereistä, erityisesti englantilaisesta black&tan terrieristä. Koirat jalostuivat pieniksi ja ketteriksi, jotta ne soveltuivat pienjyräjyiden saalistajiksi sisätiloissa. (Cyrila Karpfová n.d.)

Tšekkiläiset kynologit Otto Karlik ja Theodor Rotter aloittivat itsenäisesti pražský krysaříkin asiakirjojen kokoamisen 1920-luvulla, jotta se voitaisiin julistaa omaksi rodukseksi. 1900-luvun alussa oli kääpiöpinseri noussut Euroopassa suureen suosioon ja myös pienempiä krysařík -koiria näyttäytyi niiden rotukehissä. Krysařík ei kuitenkaan ominaisuuksiltaan ollut saman tyyppinen kuin kääpiöpinseri, joten sen menestys näissä kehissä jäi heikoksi. Maailmansotien melskeessä rodun aineiston kokoaminen oli vaikeaa, eikä FCI:n vaatimaa kuutta sukupolvea saatu kerättyä. Rotterin rotua käsittelevä aineisto tuhoutui hänen omaisuutensa mukana ennen kuin työ oli saatu päätökseen. Tämän jälkeen Tšekkoslovakiassa rodusta tuli epäsuosittu sen ollessa ylhäistön koirana pidettynä poliittisesti epäkorrekti. (Cyrila Karpfová n.d.)

1980-luvulla tehtiin uusi yritys. Tšekin kasvattajien liitto, CMKU, pyysi kynologi Jan Findejsiä tutkimaan pražský krysaříkin ja chodsky pesin rotukirjojen mahdollista kokoamista. Findejs yhdessä Frantisek Horakin kanssa onnistuikin kokoamaan tarvittavat asiakirjat, ja pražský krysařík sai vihdoinkin ansaitsemansa virallisen rodun aseman. (Cyrila Karpfová n.d.)

Jan Findejsiä pidetään rodun isänä. Hän johti Pražský Krysařík Clubin ensimmäisen jalostusstrategian

luomista, joka korostaa korkeintaan 6,25- sukusiitosprosentin tärkeyttä, joka antaisi edellytykset rodun terveeseen kehitykseen. (Cyrila Karpfová n.d.)

Rodun historia on pitkä ja värikäs, mutta sen rotukirjat saatiin virallistettua vasta 1980-luvulla. Tällä hetkellä odotetaan FCI:n hyväksyntää. Suomessa ensimmäiset yksilöt rekisteröitiin vuonna 2010.

Eri linjat

Rodussa ei ole eri käyttötarkoituksiin linjattuja koiria esimerkiksi näyttely- tai metsästyslinjaisia.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

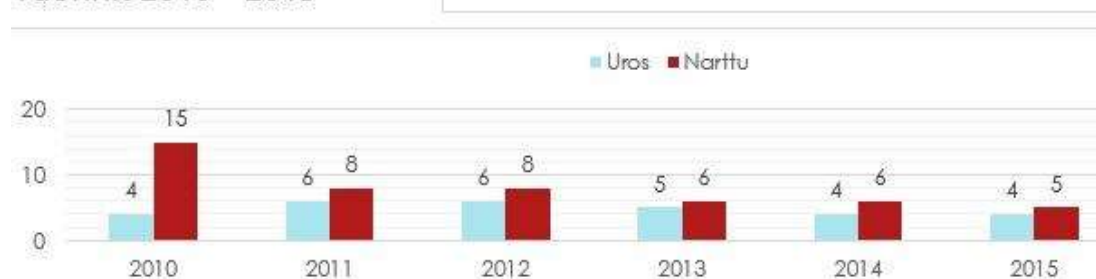
Ensimmäinen Suomeen rekisteröity prahanrottakoira tuotiin Finfidelin kenneliin Tšekistä syksyllä 2009. Se oli musta tan merkein uros Arcturus Bohemia Pygmáios (ER14170/10). Vuonna 2010 Suomen Kennelliittoon rekisteröitiin 19 prahanrottakoira, 15 narttua ja 4 urosta. Näistä 13 tuotiin Tšekistä, 2 Ruotsista, 2 Virossa, 1 Slovakiasta ja 1 Venäjältä.

Vuonna 2011 Suomen Kennelliittoon rekisteröitiin 14 tuontikoira, joista uroksia oli 6. Ensimmäiset pentueet syntyivät vuonna 2011. Hurly-Burly-kenneliin syntyi 23.8.2011 pentue, jossa oli punaiset uros ja narttu sekä musta tan merkein narttu. Isänä tälle pentueelle oli keltainen Umberto Duo Blonde Fedar (ER32307/10) ja emänä musta tan merkein Lékorka Proper Puppy (ER43531/10). Molemmat ovat tuontikoiria Tšekistä. Pomchih-kenneliin syntyi pentue 27.11.2011, jossa oli musta tan merkein uros sekä narttu. Isänä venäläinen musta tan merkein Leon Z Piskovcoveho Lomu (RKFR2849669) ja emänä musta tan merkein Viron tuontikoira Millgret Anetka (ER59888/10). Vuonna 2012 pentueita syntyi jo neljään kenneliin; Ihanuuden, Always Guess, Fiveas ja Hurly-Burly.

Alla on esitetty taulukossa 1 Suomen Kennelliittoon rekisteröidyt tuontikoirat 2010 – 2015. Urokset ja nartut ovat eriteltynä.

Taulukossa 2 on vuosiluvun perässä kyseisenä vuonna syntyneiden pentueiden määrä. Palkeissa on näistä pentueista syntyneet urokset ja nartut.

Taulukko 1. Tuontikoirien määrät vuosilta 2010- 2015 (KoiraNet-jalostustietojärjestelmä 2015a)
Tuonnit 2010 - 2015

Taulukko 2. Pentuerekisteröinnit vuosilta 2011- 2015 (KoiraNet-jalostustietojärjestelmä 2015b)
PENTUEET 2011 -2015

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Suomen Prahantakoirat ry:n perustamiskokous pidettiin Saarijärvellä 27.7.2014. Suomen Prahantakoirat ry on Suomen Kennelliiton, Keski-Suomen Kennelpiirin ja Suomen Kääpiökoirayhdistyksen jäsenyhdistys. Suomen Prahantakoirat ry on valtakunnallinen yhdistys. Ensimmäisen toimintakautensa loppuun mennessä (31.12.2015) yhdistykseen oli liittynyt 34 jäsentä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää koiraharrastusta, edistää rotutietouden leviämistä jäsenille ja rodusta kiinnostuneille sekä edistää jalostusta ja terveyttä. Yhdistys ajaa sekä valvoo rodun ja jäsenien yhteisiä etuja. Yhdistyksen kotisivuja pyritään kehittämään aktiiviseksi ja monipuolisesti tiedotuskanavaksi. Yhdistys seuraa rodun kehitystä kotimaassa ja ulkomailla sekä pitää yhteyttä vastaaviin ulkomaalaisiin järjestöihin.

Jalostustoimikunta aloitti toimintansa vuonna 2015. Jalostustoimikunta toimii hallituksen alaisuudessa ja sen toimikausi on kaksi vuotta. Ensimmäisenä toimikautenaan jalostustoimikuntaan kuuluu viisi henkilöä. Jalostustoimikunnan tulee laatia toiminnastaan vuosittain toimintasuunnitelma- sekä toimintakertomus, joka esitetään kevätkokouksessa.

Toimikunnan jäsenen tulee olla suorittanut kasvattajan peruskurssin tai jäsenen tulee muulla tavoin osoittaa aktiivisuutensa rodun parissa. Heidän tulee olla kasvattajia tai harrastajia, joilla on riittävästi tietoa perinnöllisyysopista, rotumääritelmästä, rodun sairauksista ja sukutauluista. Tavoitteena on, että vähintään yhdellä jalostustoimikunnan jäsenellä olisi jalostusneuvojan peruskurssi suoritettuna. Jalostustoimikunnan keskeisinä tavoitteina on rodun geneettisen monimuotoisuuden turvaaminen, rodussa esiintyvien perinnöllisten sairauksien ja vikojen seuranta, sekä ohjeistuksien laatiminen kyseisten sairauksien vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi, rotutyypillisen ulkomuodon, käyttäytymisen ja toimintakyvyn säilyminen sekä jalostuksen tavoiteohjelman laadinta.

Jalostustoimikunta noudattaa toimissaan kulloinkin voimassa olevaa Suomen Kennelliiton ohjeistusta jalostustoimikunnille, Suomen Kennelliiton jalostusstrategiaa, eläinsuojelulakia, eläinsuojeluasetusta ja Euroopan Neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevaa päätöslauselmaa soveltuvin osin. Yhdistyksellä on pentuneuvoja ja kotisivuilla toimiva pentuvälitys. Pentuvälityksessä julkaistaan kaikki Suomen Prahantakoirat ry:n jäsenten ja Suomen Kennelliiton rekisteröintivaatimukset täyttävät pentueet. Ilmoitukseen merkitään selkeästi täyttääkö pentue Suomen Prahantakoirat ry:n jalostussuosituksia.

Kuva 1. Suomen Prahantakoirat ry:n logo. Logon tehnyt Roosa Pakkanen.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen eli alleelien runsautta, josta puhutaan myös jalostuspohjan laajuutena. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samoista geeneistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, mikä antaa rodulle yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Geenien monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmän kannalta, sillä geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostaminen ja perinnöllinen edistyminen ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua. (Katariina Mäki 2013.)

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen, tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista. (Katariina Mäki 2013.)

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20- 50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Katariina Mäki 2013.)

Prahanrottakoirien levinneisyyttä on vaikea kartoittaa, sillä rotua ei ole vielä hyväksytty FCI:n virallisten rotujen joukkoon. Rodun edustajia ei siis voi rekisteröidä maissa, jotka hyväksyvät rodut ainoastaan virallisen FCI-hyväksynnän jälkeen. Tämä hankaloittaa uusien verilinjoiden etsimistä ulkomailta. Uuden veren rotuun tuomisen mahdollistaa kuitenkin se, että pražský krysařík- rotukirjat ovat edelleen auki, ja ulkomuodoltaan ja luonteeltaan rodunomaisia koiria tuodaan usein rodun kotimaassa jalostustarkastuksiin. Tällöin niiden ominaisuudet tutkitaan tarkoin, ja koirat joko hyväksytään jalostukseen tai hylätään silloin, kun ne eivät joidenkin seikkojen vuoksi täytä rodun piirteitä.

4.1.1 Jalostuspohja

Prahanrottakoira on vielä harvinainen rotu Suomessa. Tuontikoiria rekisteröidään noin kymmenen vuodessa; sadan rekisteröidyn koiran raja ylitettiin vuonna 2013. Eri jalostuslinjoja on lähes mahdotonta löytää, koska kyseessä on nuori rotu. Koirien sukulinjoista löytyy aina samoja koiria, lukuun ottamatta rotuunotettuja koiria, joiden sukulinjoja ei tiedetä. Rotuunottoja tehdään muutamia vuodessa Tšekissä ja Ruotsissa.

Prahanrottakoirayksilöiden vähäisestä määrästä johtuen rodun jalostuspohja on kapea. Koirien sukutauluissa esiintyy samoja koiria tarkasteltaessa sukulinjoja riittävästi taaksepäin. Jalostuskoirien jälkeläismäärät ovat epätasaisia, ja joukossa on myös niin kutsuttuja matadoriuroksia. Jalostukseen käytetään vain murto-osaa rodun uroksista ja nartuista. Lisäksi koirien terveyden tutkimiseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota, jotta populaatiosta saataisiin enemmän tietoa.

Kennelliiton jalostustietokannan koirien sukutaulut eivät ole täydellisiä. Samat ulkomaiset koirat saattavat esiintyä eri rekisterinumeroilla useamman kerran eikä tietokantaan merkitä tuontikoirista

kuin kolme sukupolvea. Täten taulukoiden näyttämät sukusiitosprosentit ja sukukatokertoimet eivät välttämättä ole täysin todenmukaisia.

Taulukon luvut on laskettu nelivuotisjaksolta 2011- 2015.

Taulukko 3. Vuositolasto – rekisteröinnit (KoiraNet-jalostustietojärjestelmä 2015c)

Vuositolasto – rekisteröinnit					
	2015	2014	2013	2012	2011
Pennut (kotimaiset)	29	37	25	16	3
Tuonnit	10	10	11	14	14
Rekisteröinnit yht.	39	47	36	30	17
Pentueet	15	19	11	7	1
Pentuekoko	1,9	1,9	2,3	2,3	3,0
Kasvattajat	11	9	6	5	1
jalostukseen käytetyt eri urokset					
- kaikki	11	12	6	5	1
- kotimaiset	3	1			
- tuonnit	7	10	5	3	1
- ulkomaiset	1	1	1	2	0
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v	2 v 5 kk	1 v 5 kk	1 v 11 kk	1 v 5 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut					
- kaikki	15	19	9	7	1
- kotimaiset	3	5	1		
- tuonnit	12	14	8	7	1
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	2 v 6 kk	2 v 8 kk	2 v 2 kk	1 v 10 kk	1 v 1 kk
Isoisät	20	21	13	9	2
Isoäidit	25	22	15	11	2
Sukusiitosprosentti	2,13%	3,24%	2,31%	2,05%	1,56%

Rekisteröintimäärät Suomessa

Rekisteröintejä tehdään Suomessa vuositasolla kymmeniä, joten rotu on määrällisesti Suomessa vielä pieni ja harvinainen.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Prahanrottakoiria alettiin varsinaisesti tuoda Suomeen vuonna 2010. Tätä ennen on tuotu pari yksilöä, joita ei ole rekisteröity. Vuosittain Suomeen tuodaan noin kymmenen koiraa; esimerkiksi vuonna 2012 tuotiin 14 ja vuonna 2014 10 koiraa. Pääsääntöisesti tuontikoirat hankitaan jalostukseen.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostuskoiramateriaali on Suomessa vielä nuorta. Uroksia aletaan käyttää jalostukseen vuoden iässä, kun koiralle on tehty terveystutkimukset. Yleisimmin koirilta tutkitaan polvet, silmät ja sydän. Narttuja aletaan käyttää jalostukseen 1-2 vuoden iässä, kun niiden terveys on tutkittu.

4.1.2 Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus ja sukusiitos

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esiintymiseen. Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia, jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan normaalin

alleelin peittäminä. (Katariina Mäki 2013.)

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %.

Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %. (Katariina Mäki 2013.)

Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja koiria. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin miksi sama ei toimisi hyvien alleelien kohdalla. Toisaalta sukusiitetty eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys esiintyä jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole. (Katariina Mäki 2013.)

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja voidaan havaita esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä. Jalostuksessa suositellaan 4-5 sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (Katariina Mäki 2013.)

Prahanrottakoirilla on rotua muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta kuten monessa muussakin rodussa. KoiraNet- jalostustietojärjestelmän mukaan prahanrottakoirien sukusiitosasteen vuosittainen keskiarvo on Suomessa vuosien 2011- 2015 aikana vaihdellut 0,00%- 12,50 % välillä.

Taulukko 4. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 urosta (KoiraNet-jalostustietojärjestelmä 2015c)

#	Tilastointiaikana					Toisessa polvessa	
	Uros	Pen- tueita	Pen- tuja	%- osuus	kum. %	Pen- tueita	Pen- tuja
1	CORELLI OD PRINCEZNY KAČENKY (3.1.2012)	7	16	14,55	15	5	10
2	UMBERTO DUO BLONDE FEDAR (4.1.2010)	6	14	12,73	27	2	5
3	CHICCO-CHEF Z JERIC (30.8.2010)	6	11	10,00	37	6	12
4	ROSTAK PROPER PUPPY (22.8.2011)	2	7	6,36	44	6	8
5	GRANDE GREMIN'S ARAMIZ (8.2.2013)	3	6	5,45	49	1	1
6	PIRÁT SECURE POWER (27.5.2013)	3	6	5,45	55	2	4
7	BERTIK Z OSTROVA BABER (1.9.2011)	2	6	5,45	65	0	0
8	APOLONEK Z OSTROVA BABER (5.6.2010)	2	6	5,45	6	0	0
9	MILLGRET CAMIL (11.8.2012)	2	5	5,45	75	0	0
10	GRIPEN MAJESTIC MOLGAN (10.4.2012)	3	5	5,45	7	0	0
11	IMAGE SECURE POWER (8.6.2012)	2	4	3,64	78	1	1
12	HURLY-BURLY ILLINOIS (6.11.2012)	1	3	2,73	81	1	3
13	POMCHIH CHICANNAS GSP XERO (9.12.2012)	2	3	2,73	84	1	3

14	HEMINGWAY KRYŠPINOVA TVRZ (29.2.2013)	1	3	2,73	89	0	0
15	AZART IZ NADROVII (16.3.2010)	2	3	2,73	86	10	26

Taulukossa %- osuus tarkoittaa kyseisen uroksen pentujen osuutta rekisteröityjen pentujen kokonaismäärästä tilastointiajalta. Kumulatiivinen %- osuus kertoo, kuinka monta prosenttia tilastointiaikana rekisteröidyistä pennuista eniten jalostukseen käytetyt urokset ovat yhteensä siittäneet. Taulukosta nähdään, että 3 urosta on käytetty tuottamaan yli 50 % ajanjakson pennuista.

Taulukko 5. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 narttua (KoiraNet-jalostustietojärjestelmä 2015c)

#	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa	
	Narttu	Pen-tueita	Pen-tuja	%-osuus	Pen-tueita	Pen-tuja
1	CHAMOMILLA PODSKALSKÉ DOLEJSI (20.7.2010)	3	9	8,18	0	0
2	LÉKORKA PROPER PUPPY (3.5.2010)	3	8	7,27	4	9
3	HETTY Z DRINOPOLU (14.12.2010)	3	8	7,27	5	13
4	LASKONKA PROPER PUPPY (3.5.2010)	3	7	6,36	0	0
5	GENESIS SECURE POWER (14.9.2011)	2	6	5,45	3	4
6	HURLY-BURLY DIMANT RED (23.8.2011)	2	5	4,55	0	0
7	GALIVAS RANETKA (15.8.2010)	2	5	4,55	3	4
8	TILLI PRINCES LU FEDAR (1.1.2010)	2	5	4,55	4	7
9	ALWAYS GUESS DARK DIAMOND (24.9.2012)	2	4	3,64	0	0
10	CRISTELLA KRYSPINOVA TVRZ (6.1.2010)	2	4	3,64	0	0
11	MILLGRET ARINKA (7.8.2010)	3	4	3,64	5	13
12	PIKATCHU Z JERIC (6.7.2011)	2	4	3,64	4	8
13	OTINKA Z JERIC (25.5.2011)	2	4	3,64	0	0
14	CATAHOULA OSMY SVETADIEL (25.5. 2013)	1	3	2,73	5	10
15	FIVEAS AMADA ARIELLA (20.10.2012)	1	3	2,73	0	0

Jalostuskoirien käyttömäärät

Prahanrottakoiria on Suomessa vähän, ja jos jalostuspohjan monimuotoisuus halutaan turvata, ei yksittäisen koiran jälkeläismäärä saisi olla yli 5 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröintimäärään. Prahanrottakoirien rekisteröintien ollessa vuosina 2011- 2015 152 yksilöä, ei yhden vanhemman pentumäärä saisi nousta yli 7-8 pennun. Toisessa polvessa koiran jälkeläismäärä saisi rodussa olla korkeintaan 10 % suhteutettuna neljän vuoden rekisteröinteihin, mikä tarkoittaa jälkeläismäärältään noin 15 yksilöä.

Noin puolella jalostukseen käytetyistä nartuista ja hieman alle puolella jalostukseen käytetyistä uroksista on liikaa jälkeläisiä Suomen kokonaismäärään verrattuna. Nuoresta rodusta johtuen koirat ovat läheisiä sukulaisia, ja samoja koiria löytyy monesta sukupolvesta ennemmin tai myöhemmin.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Prahanrottakoiria on suosittu koirarotu kotimaassaan Tšekissä, jossa on kymmeniä kasvattajia ja pentuja syntyy vuosittain satoja, joista osa on rekisteröityjä ja osa rekisteröimättömiä. Eniten koiria Suomeen tuodaan Tšekin tasavallasta. Lisäksi prahanrottakoiria on paljon Saksassa, Pohjoismaissa, Venäjällä sekä Virossa; joitakin yksilöitä on näistäkin maista tuotu Suomeen. Prahanrottakoiria kasvatetaan myös Yhdysvalloissa, Australiassa, Japanissa ja Etelä-Euroopassa.

Prahanrottakoirapopulaation kokoa maailmanlaajuisesti on mahdotonta arvioida. Rotu ei ole vielä FCI:n eli Kansainvälisen koiranjalostusliiton tunnustama, joten prahanrottakoiria saattaa olla maissa, joissa niitä ei vielä voida rekisteröidä. Muissa maissa ei ole yhtä kattavia jalostustietojärjestelmiä kuin Suomessa ja Ruotsissa. Tšekin jalostustietojärjestelmä on kattava, mutta edellyttää maksullisen jäsenyyden.

Alla esitetyssä taulukossa vertaillaan Suomen ja Ruotsin kokonaisrekisteröintimääriä ajanjaksolla 2011-2015.

Taulukko 6. Kokonaisrekisteröinnit Suomessa ja Ruotsissa 2011- 2015. (KoiraNet-jalostustietojärjestelmä 2015c & Maria Weinehall)

Vuosi	2011	2012	2013	2014	2015	Yhteensä
Suomi	17	30	36	47	39	169
Ruotsi	111	112	117	111	103	554

4.1.4 Yhteenveto rodun jalostuspohjan laajuudesta

Rodulla on Suomessa KoiraNet- jalostustietojärjestelmän mukaan 17 kasvattajaa, joilla on ollut pentue viimeisen 10 vuoden aikana. Suurin osa kasvattajista on niin sanotusti harrastuskasvattajia, joille koirankasvatus ei ole elinkeino.

Rodun jalostuspohjaan saadaan laajuutta tuontikoirien käytön kautta. Urosten kohdalla ongelmaksi on kuitenkin noussut se, että monet kasvattajat haluavat käyttää samaa urosta, tai tiettyjä uroksia käytetään liikaa suhteessa koiramäärään. Suomeen on myös tuotu toisilleen hyvin läheistä sukua olevia koiria. Tulevaisuudessa tulisi pyrkiä löytämään ulkomailta koiria, joiden lähisukulaisia ei Suomessa vielä ole. Yhdistelmiä tulisi myös harkita tarkemmin; kriteerinä ei saisi olla pelkästään kustannukset. Myös ulkomailla astuttaminen ja tuontisperma voisivat olla vastaus suppean jalostuspohjan kehittämiseksi. Edellä mainittuja mahdollisuuksia käytetään rodussa minimaalisesti.

Rotuunotto on hyvä tapa lisätä jalostuspohjan laajuutta, mikäli se tehdään järkevästi harkiten. Ennen rotuunotettujen koirien käyttöä on mietittävä, miten kyseisen yksilön ominaisuuksia voidaan hyödyntää rodussa. Rotuunotettujen yksilöiden terveyden kanssa tulisi olla erityisen huolellinen, sillä mahdolliset uudet sairaudet ja viat eivät ole toivottavia.

4.1.5 Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Jalostuspohjaa kaventaa eniten se, että rodun kanta vielä tässä vaiheessa perustuu paljolti samansukuisiin tuontikoihin. Lisäksi jalostukseen on käytetty yksilöitä, joilla on korkea sukusiitosprosentti, mikä lisää immunologisten sairauksien riskiä rodussa. On uroksia, joita on käytetty usein jalostukseen, vaikka niiden aiemmille jälkeläisille ei ole tehty terveystutkimuksia. Näin seuraavissa sukupolvissa mahdolliset terveysongelmat voivat tulla esiin, jolloin ongelmien periyttäjien selville saaminen vaikeutuu. Tällä hetkellä jalostukseen kelpaavia uroksia on vähemmän kuin narttuja.

Suomessa on syntynyt joitakin rotumääritelmästä poikkeavia yksilöitä, ongelmana lähinnä koirien liian suuri korkeus ja väärät mittasuhteet. Tarkoitus on kasvattaa koiria, jotka vastaavat mahdollisimman paljon rotumääritelmää, terveyttä ja jalostuspohjan suppeutta unohtamatta.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Luonteen jalostaminen

Eri roduissa pyritään erityyppiseen koiraan ja lisäksi monissa roduissa jalostusvalintoihin vaikuttavat myös rodunomaiset käyttöominaisuudet. Osa roduista on esimerkiksi keskimäärin vilkkaampia ja energisempiä, osa rauhallisempia. Osa on sosiaalisesti kiinnostuneempia niin vieraista ihmisistä kuin

koiristakin, toiset ovat välinpitämättömpiä. Samankin rodun harrastajien keskuudesta löytyy erilaisia toiveita ja käsityksiä koiran hyvästä luonteesta, eivätkä kaikki kasvattajat siis välttämättä pyri täysin yhtenäiseen tavoitteeseen. Tämä on yksi syy siihen, miksi luonteen jalostaminen on haastavaa. Luonneominaisuuksien periytymisasteet jäävät joskus alhaisiksi. Syynä tähän voi olla mm. taustalla vaikuttavien geenien suuri määrä, ympäristötekijöiden voimakas vaikutus tai ominaisuuden arvioinnin tai mittaamisen vaikeus. Luonneominaisuuksienkin arviointi on parhaimmillaan, kun se tehdään mahdollisimman puolueettomasti ja luotettavasti (objektiivisesti) ja kun on määritelty miten ja mitä ominaisuuksia tulisi arvioida (eli arviointi on standardoitua). Perimän vaikutus sekä toivottaviin että epätoivottaviin luonneominaisuuksiin on arvioinnin haasteistakin huolimatta merkittävä ja niihin voidaan siis vaikuttaa jalostuksella. Esimerkiksi erilaisten pelkojen periytyminen on jopa voimakasta. Jalostuspäätösten tukena kasvattajien on hyvä käyttää tietoa koiran itsensä lisäksi myös sisaruksista, vanhemmista ja mahdollisista aiemmista jälkeläisistä. Luonneominaisuuksien valintaa voitaisiin helpottaa indeksien avulla samoin kuin esimerkiksi lonkkanivelen kasvuhäiriön kohdalla, mutta tällä hetkellä niitä käytetään terveysjalostuksen lisäksi lähinnä metsästyskoirien käyttöominaisuuksien parantamiseen. (Suomen Kennelliitto 2017.)

Kennelliiton jalostusstrategian mukaan jalostukseen käytettävällä koiralla on oltava hyvä hermorakenne ja rodunomainen toimintakyky, jotta sen todennäköisyys periyttää jälkeläisilleen jokapäiväistä elämää hankaloittavia ja hyvinvointia alentavia luonneominaisuuksia, kuten arkuutta, on mahdollisimman pieni. Liialliset pelot tai aggressiiviset reaktiot eivät ole toivottuja missään rodussa. Koira voi pelästyä yksittäisissä epätavallisissa tai yllättävissä tilanteissa, mutta jos tällaiset tilanteet saavat koirat jatkuvasti pelokkaaksi tai vihaiseksi sen normaaliarjessa tai koiralla ei ole kykyä käsitellä ja palautua kiihtyneistä tunteistaan, pitää se tulkita liialliseksi reagoinniksi. Nykyisessä yhteiskunnassa on myös huomioitava, että suurimman osan koirista tulee kyetä hyväksymään tietty määrä sosiaalista vuorovaikusta tavallisesti käyttäytyvien vieraiden ihmisten kanssa. (Suomen Kennelliitto 2017.)

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmän mukaan prahanrottakoiraa on ystävällinen, utelias ja lempeä, luonnostaan varautunut vieraita kohtaan, mutta hyvin ystävällinen ja rakastettava omalle perheelleen. Näyttelyssä hylkääviä virheitä ovat liiallinen arkuus ja vihausuus sekä selvästi epänormaali käyttäytyminen. (Suomen Kennelliitto 2010.)

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Rodun edustajat Suomessa ovat vielä hyvin nuoria (vanhimmat rekisteröidyt vasta 6-vuotiaita), joten olemme vasta tutustumassa koirien luonteeseen. Luonnetestattuja koiria ei vielä ole, eikä MH-luonnekuvauksessa ole Suomessa käynyt yhtään prahanrottakoiraa. Vuonna 2015 Suomen Prahanrottakoirat ry teki yhdistetyn terveys- ja luonnekyselyn, johon saatiin 182:sta silloin Suomen Kennelliiton rekisterissä olevasta prahanrottakoirasta kiitettävät 62 vastausta. Tämä otos on pohjana Suomessa asuvien koirien luonnekuvaukseen. On huomioitava, että kyselyyn tulleet vastaukset ovat koiran omistajan oma arvio koirasta. Seuraavassa esitämme luonnekyselyyn pohjautuvat tulokset marraskuulta 2015. Ympyrägraifiikoissa joissakin kysymyksissä ylitetään yhteenlaskettuna 100%, mikä johtuu siitä, että saman koiran tiedot voivat esiintyä useammassa kuin yhdessä kohdassa.

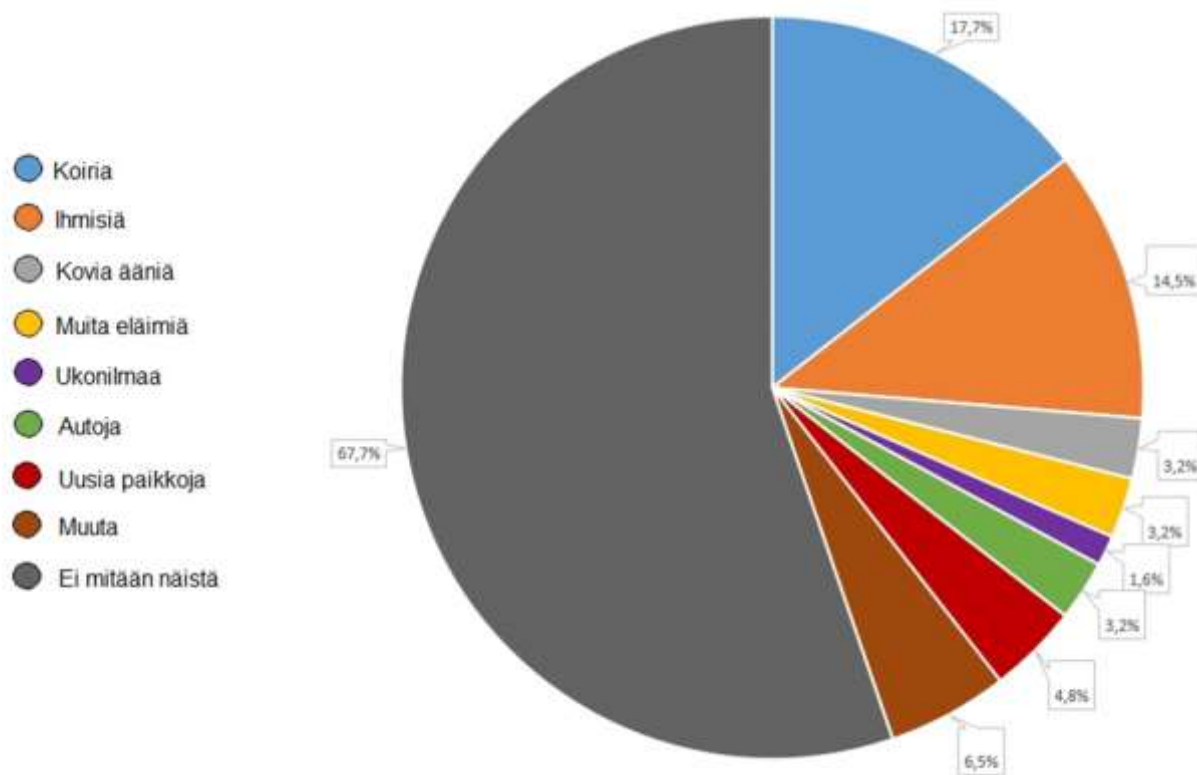
Kyselyyn vastanneista prahanrottakoiran omistajista yli 60 % kertoi koiransa olevan peloton. Kuitenkin joukossa on joitakin yksilöitä, jotka arastelevat erilaisia asioita; suurin osa peloista ovat ihmisten ja toisten koirien aiheuttamia. Rodulle ei ole ominaista joillekin pienille terrieriroduille tyypillinen terävä käytös; koiransa aggressiivisesta käytöksestä ilmoitti ainoastaan yksi vastaaja. Rodun edustajat ovat lempeitä ja ne hakeutuvat ihmisen tai toisen lemmikkieläimen läheisyyteen. Jotkut koirista ovat erittäin reviiritietoisia, toiset eivät lainkaan; tässä asiassa yksilöiden välillä on suurta jakaumaa.

Prahanrottakoirasta saa oivan lenkkikaverin. Ulkona koirat haukkuvat jonkin verran vastaanulijoita ja muita koiria. Suurin osa Suomessa asuvista koirista ulkoilee yli tunnin päivässä; joidenkin kanssa

harrastetaan tottelevaisuuskoulutusta ja agilitya. Ulkoillessaan joidenkin koirien perimässä oleva saalistaja tulee esiin, kuitenkin vain muutama koira karkaa saaliin perään. Useat kyllä huomioivat saaliin, mutta lähtiessään sen perään ne tulevat heti käskystä takaisin. Noin 40 % koirista ei kiinnostu saaliista lainkaan.

Luonnekyselyssä tulevat ilmi seuraavat asiat:

25. Koirani pelkää: (62 vastausta)

Ei mitään näistä 67,7 % (42 vastausta)

Koiria 17,7 % (11 vastausta)

Ihmisiä 14,5 % (9 vastausta)

Muuta 6,5% (4 vastausta)

Uusia paikkoja 4,8 % (3 vastausta)

Kovia ääniä 3,2 % (2 vastausta)

Muita eläimiä 3,2 % (2 vastausta)

Autoja 3,2 % (2 vastausta)

Ukonilmaa 1,6 % (1 vastaus)

Tulokset osoittavat prahanrottakoiran rohkeuden. 62 koirasta 42 koira ei omistajan mielestä pelkää mitään näistä esitetyistä vaihtoehtoista.

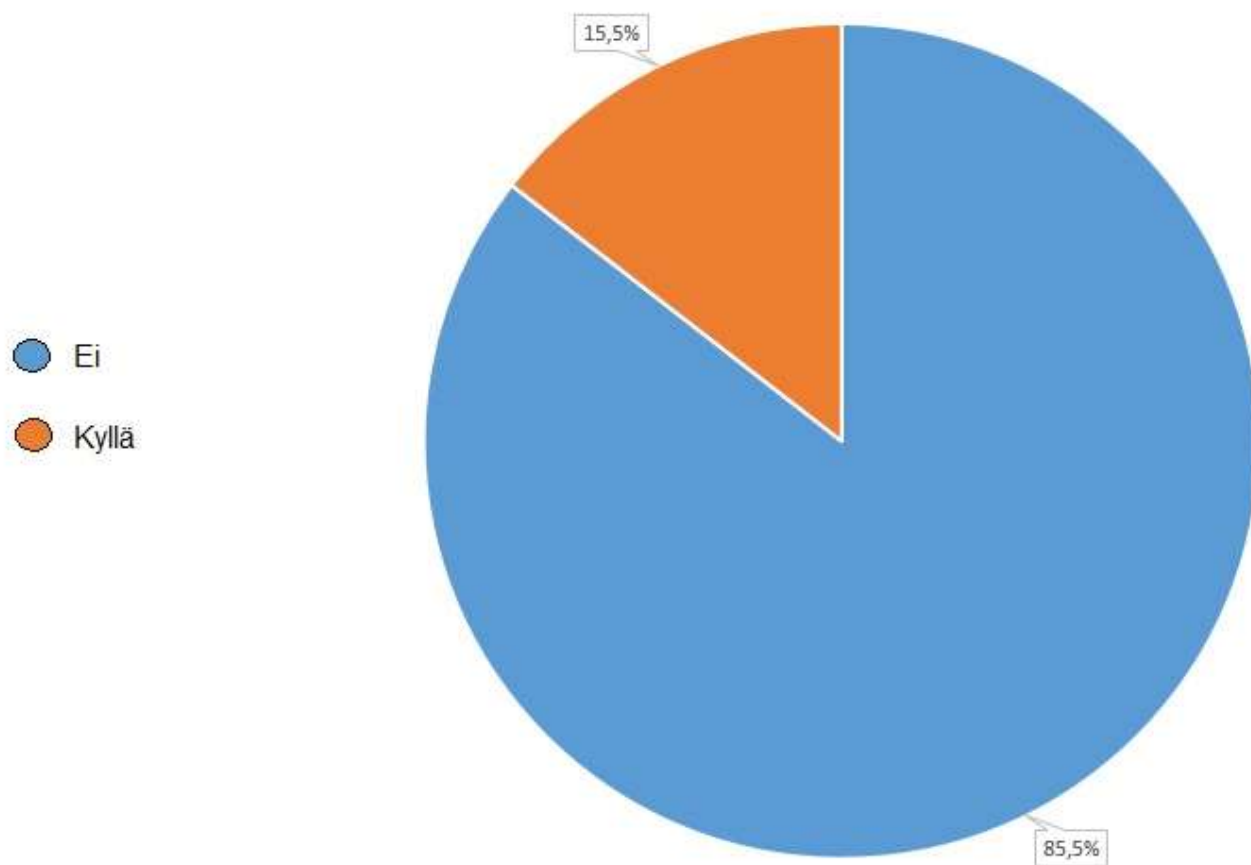
Lisätiedoista tulee ilmi joitakin yksittäisiä muita koirissa pelkoa herättäviä asioita, kuten epämääräisen näköiset ja kokoiset elottomat tummat hahmot. Ohiajavat autot pelottavat myös joitakin koiria, varsinkin suuret autot ja linja-autot.

Kahden koiran kohdalla on mainittu, että ne pelkäävät lapsia, ja yksi pelkää vanhempia miehiä.

Isot koirat pelottavat paria koira ja pienet yhtä. Imuria pelkää ilmoitetuista koirista yksi.

Lisätietojen kommentteista ilmenee myös omistajien epätietoisuus siitä, aiheutuuko käytös pelosta vai rotutyypillisestä varauksellisuudesta.

26. Onko koiran elämässä mielestäsi tapahtunut yksittäisiä asioita, jotka ovat mielestäsi laukaisseet pelon? (62 vastausta)

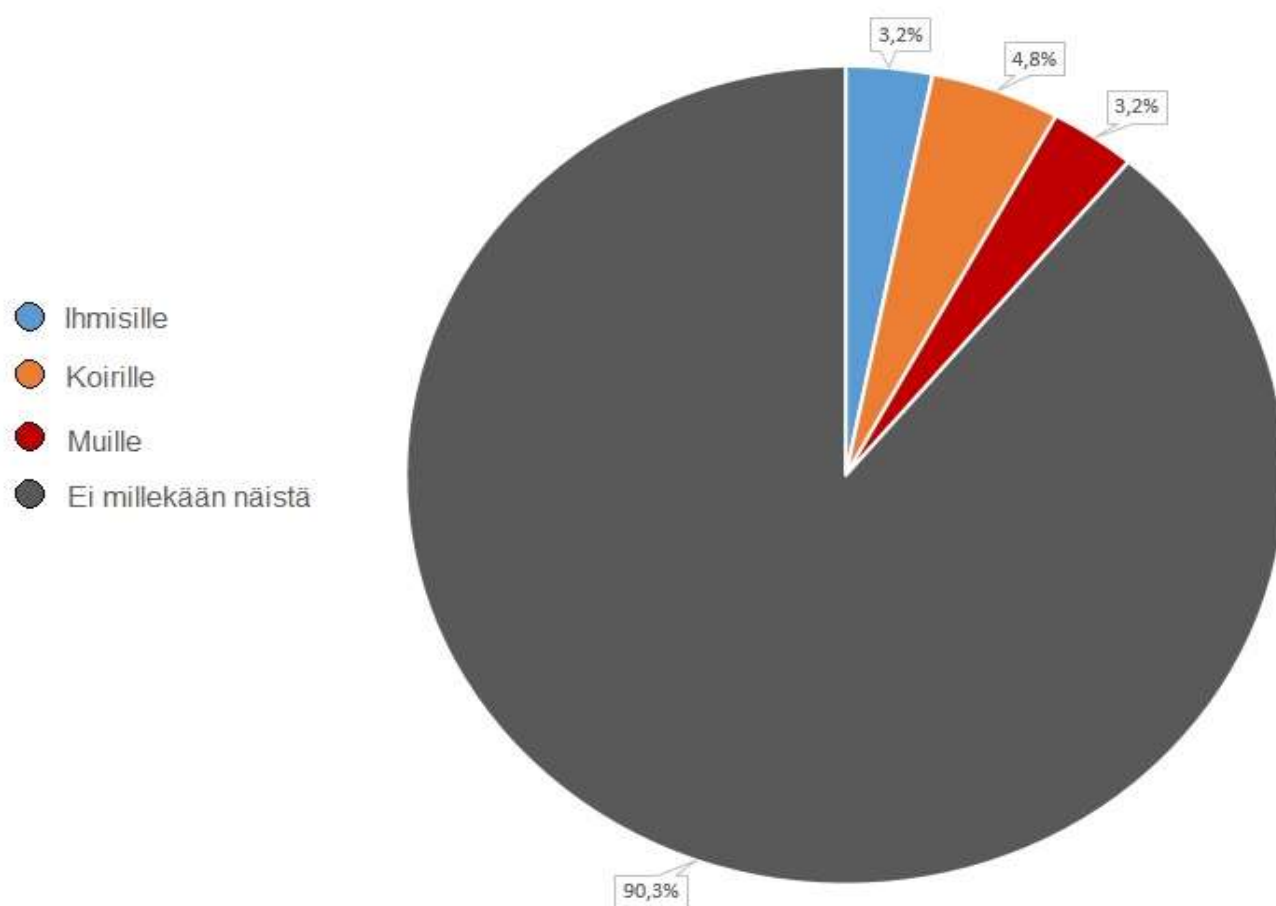

Kyllä 15,5 % (9 vastausta)

Ei 85,5 % (53 vastausta)

Selkeitä tapahtumia, joista voi suoraan päätellä pelon alkaneen on ollut kahdella koiralla. Niissä suurempi koira on satuttanut vastaajan koiraa. Kahden muun koiran tapauksessa pentuhistoria puuttuu, joten omistaja ei voi varmasti sanoa, voiko pelko johtua jostain pentuajan tapahtumasta.

27. Koirani on aggressiivinen: (62 vastausta)

Ihmisille 3,2 % (2 vastausta)

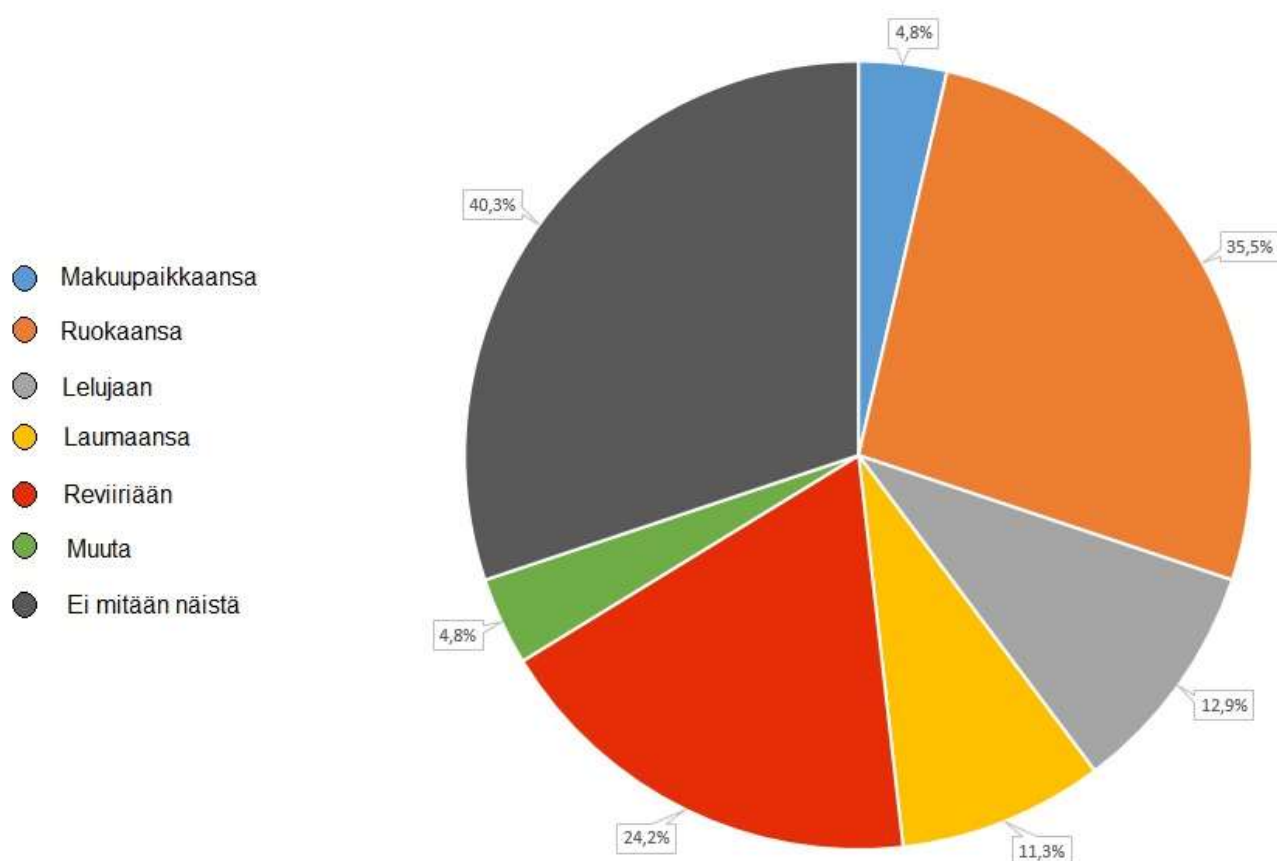
Koirille 4,8 % (3 vastausta)

Muille 3,2 % (2 vastausta)

Ei mitään näistä 90,3 % (56 vastausta)

Edellä mainittujen lisäksi on ilmoitettu yhden koiran olevan vihainen eläinlääkärille, toisella pidetään eläinlääkärillä kuonokoppaa. Muutaman koiran kohdalla sanotaan esiintyvän näykkimistä ja haukkumista, kun ne kokevat olevansa ahdistettuja, ei suoranaista aggressiivisuutta.

28. Koirani vahtii: (62 vastausta)

Makuupaikkaansa 4,8 % (3 vastausta)

Ruokaansa 35,5 % (22 vastausta)

Lelujaan 12,9 % (8 vastausta)

Laumaansa 11,3 % (7 vastausta)

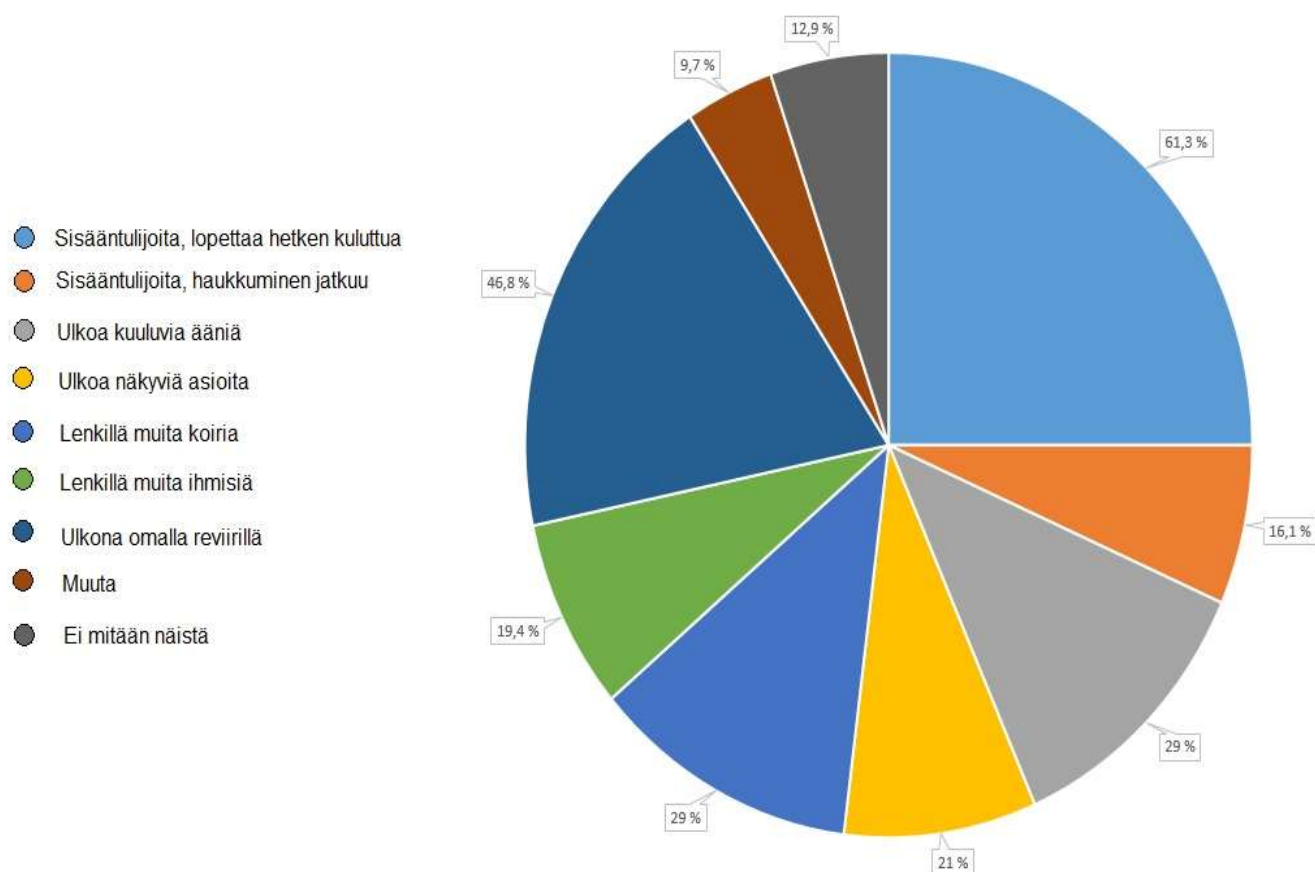
Reviiriään 24,2 % (15 vastausta)

Muuta 4,8 % (3 vastausta)

Ei mitään näistä 40,3 % (25 vastausta)

Ruokaa, makupaloja ja leluja vahditaan vain muilta koirilta tai muilta eläimiltä. Yksikään vastaajista ei ilmoita koiransa vahtivan mitään ihmiseltä. Yksi vastanneista kertoo nartun vahtivan pentujaan tiukasti, ja yhden uroksen kerrotaan vahtivan ja suojelevan mitä tahansa vastasyntynyttä eläintä.

29. Koirani haukkuu (62 vastausta)

Sisääntulijoita, lopettaa hetken kuluttua 61,3 % (38 vastausta)

Sisääntulijoita, haukkuminen jatkuu 16,1 % (10 vastausta)

Ulkoo kuuluvia ääniä 29 % (18 vastausta)

Ulkoo näkyviä asioita 21 % (13 vastausta)

Lenkillä muita koiria 29 % (18 vastausta)

Ulkona omalla reviirillä 46,8 % (29 vastausta)

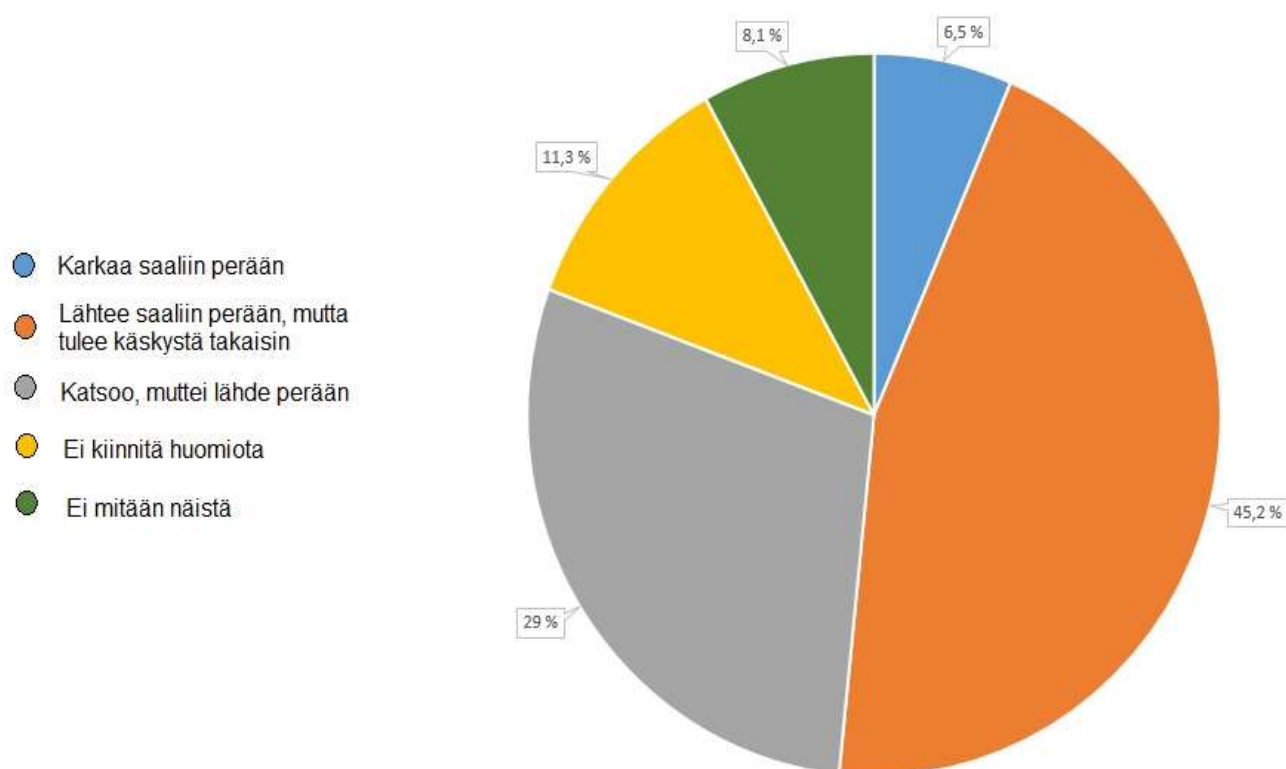
Muuta 9,7 % (6 vastausta)

Ei mitään näistä 12,9 % (8 vastausta)

Lisätiedoista ilmenee, että joillakin koirilla haukkuminen ei ole vakio. Sen voi laukaista jokin tietty asia esim. jos sen mukana olevat koirat haukkuvat tai toisten koirien ulkomuoto, jopa rotu, tai ihmisen koko, olemus tai ääni.

Myös muut epäilyistä herättävät asiat kuten liikennemerkkit, työmaa-aidat, lastenrattaat ja polkupyörät voivat laukaista haukkumisen. Vastausten mukaan kaksi koiraa ei hiljene edes käskystä: toinen näistä ei hiljene, jos lapsia tulee kylään. Yhden koiran ilmoitetaan haukkuvan, jos kissa lähestyy koiran syödessä.

30. Saalisvietti. Koirani: (62 vastausta)

Karkaa saaliin perään 6,5 % (4 vastausta)

Lähtee saaliin perään, mutta tulee käskystä takaisin 45,2 % (28 vastausta)

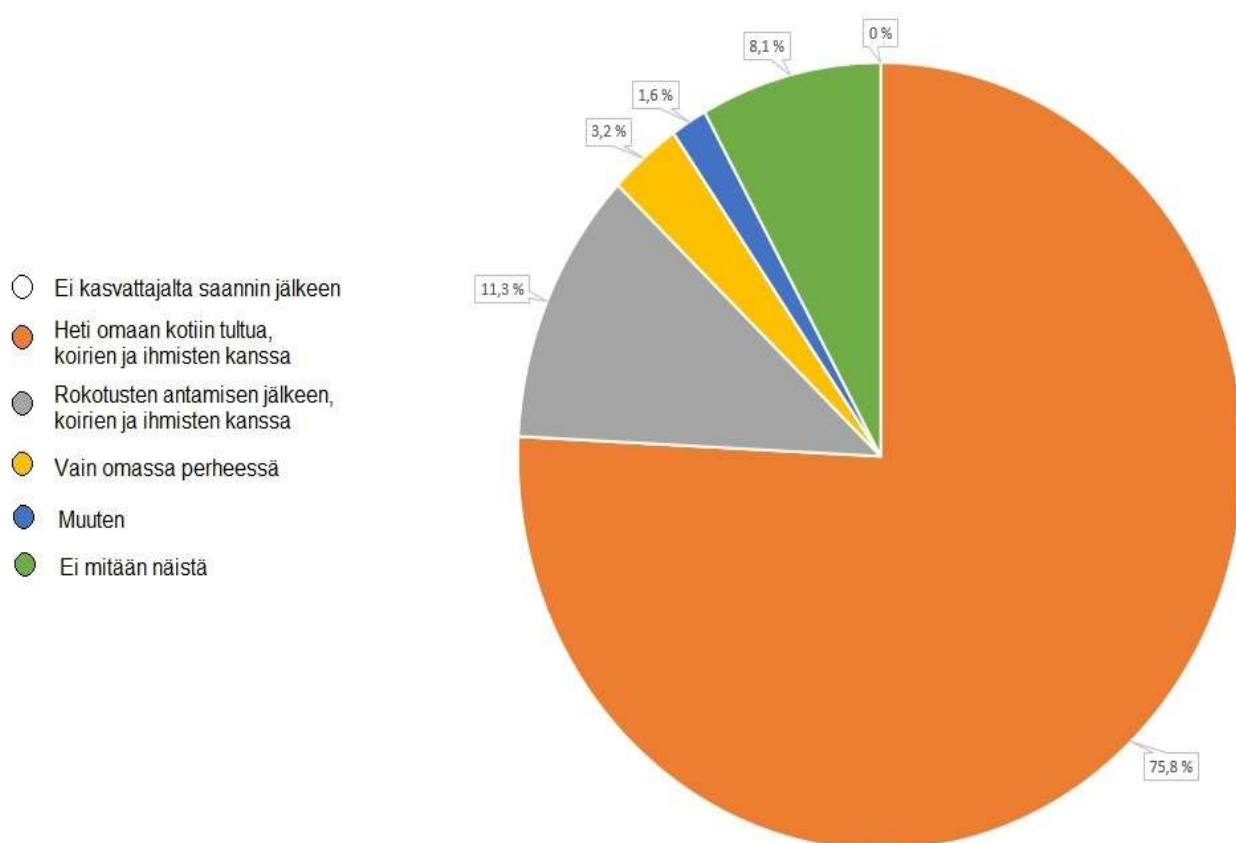
Katsoo, muttei lähde perään 29 % (18 vastausta)

Ei kiinnitä huomiota 11,3 % (7 vastausta)

Ei mitään näistä 8,1 % (5 vastausta)

Vastaajista kolme kertoo koiralla omaavan erittäin vahvan saalisvietin; yksi on saanut kiinni hiiriä ja päästäisiä, ja toisen kerrotaan lähteneen jäniksen perään, vaikka koiralla oli jalka "paketissa".

31. Koiraani on sosiaalistettu pentuna (alle 6kk ikäisenä) (62 vastausta)

Ei kasvattajalta saannin jälkeen 0 % (0 vastausta)

Heti omaan kotiin tultua koirien ja ihmisten kanssa 75,8 % (47 vastausta)

Rokotusten saannin jälkeen koirien ja ihmisten kanssa 11,3 % (7 vastausta)

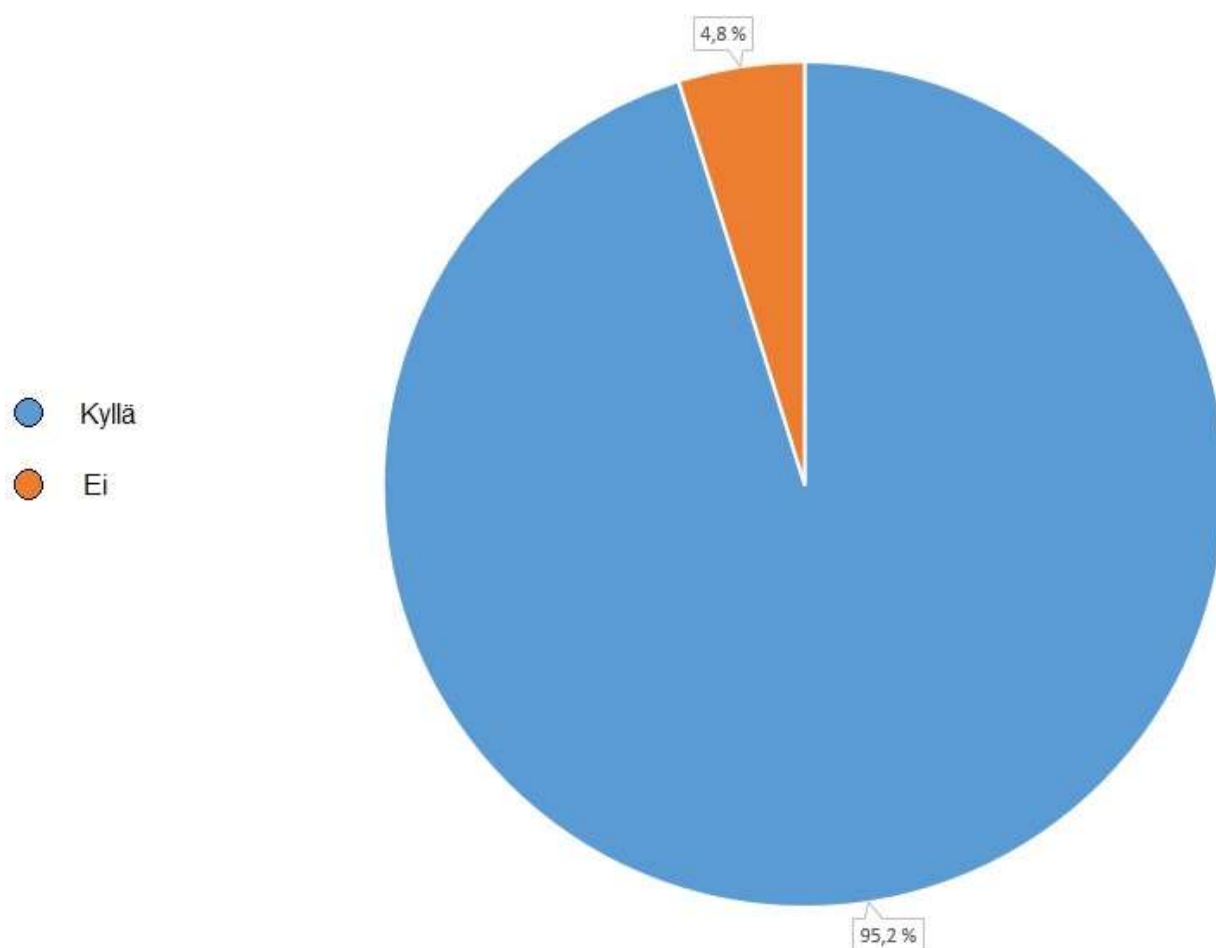
Vain omassa perheessä 3,2 % (2 vastausta)

Muuten 1,6 % (1 vastaus)

Ei mitään näistä 8,1 % (5 vastausta)

Ilmoitetuista koirista kuusi on tullut omistajilleen yli 4 kk:n ikäisenä, jolloin paras sosiaalistamisikä on jo päättynyt. Näiden koirien pentuajasta ei ole tietoa. Yhden pennun sosiaalistaminen häiriytyi, kun sen etujalat menivät poikki.

32. Koirani sallii kynsienleikkuun ja muut perushoitotoimet (62 vastausta)

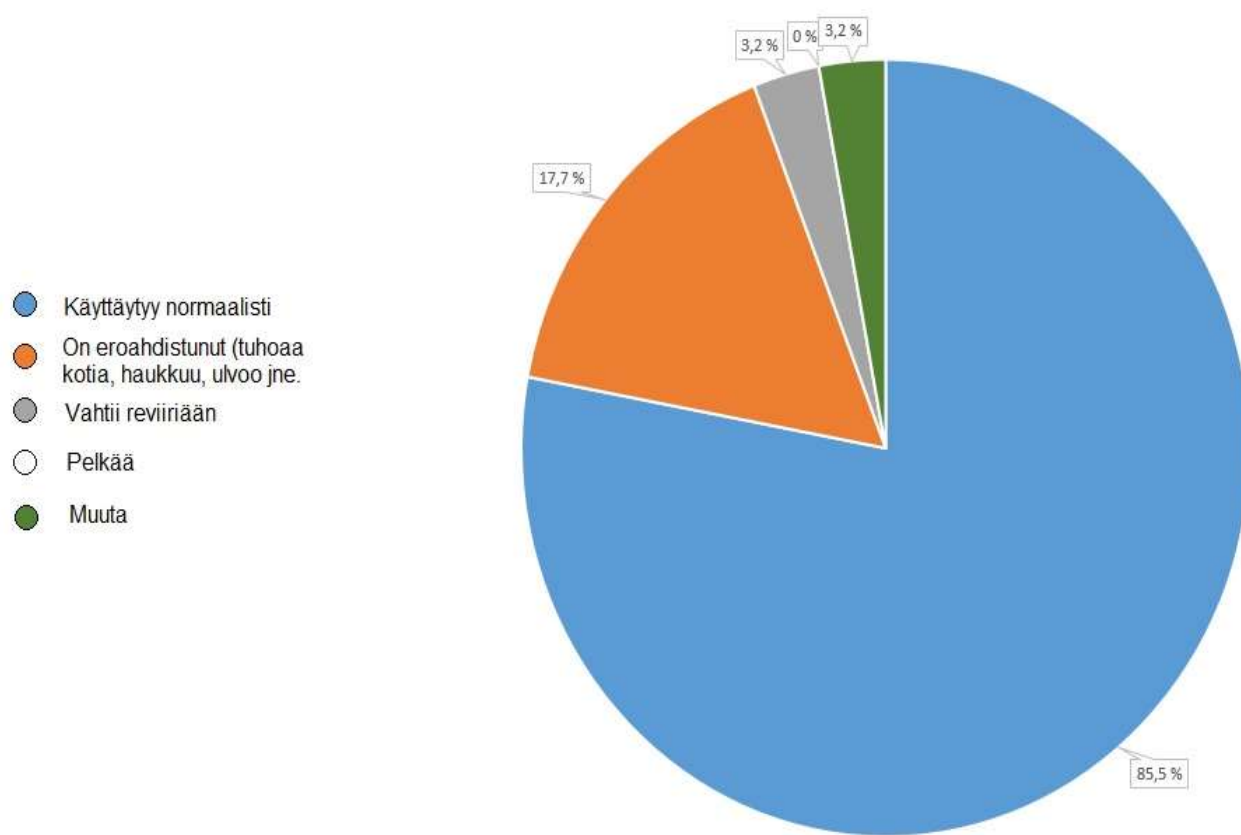

Kyllä 95,2 % (59 vastausta)

Ei 4,8 % (3 vastausta)

Kynsien leikkaaminen on epämiellyttävä toimenpide usealle koiralle, mutta silti ne sallivat sen. Kolme koiraa käy kynsienleikkuussa kodin ulkopuolella: näistä yhdellä käytetään kuonokoppaa kynsienleikkuun ja muiden hoitotoimenpiteiden aikana, koska kynsi leikattiin hermoon eläinlääkärissä. Toisella jalan murtumisen jälkeen on käyty leikkauttamassa kynnet kodin ulkopuolella. Yksi koira pureskelee itse kyntensä lyhyiksi.

33. Koiran jäädessä yksin se: (62 vastausta)

Käyttäytyy normaalisti 85,5 % (53 vastausta)

On eroahdistunut (tuhooa kotia, haukkuu, ulvoo jne) 17,7 % (11 vastausta)

Vahtii reviiriään 3,2 % (2 vastausta)

Pelkää 0 % (0 vastausta)

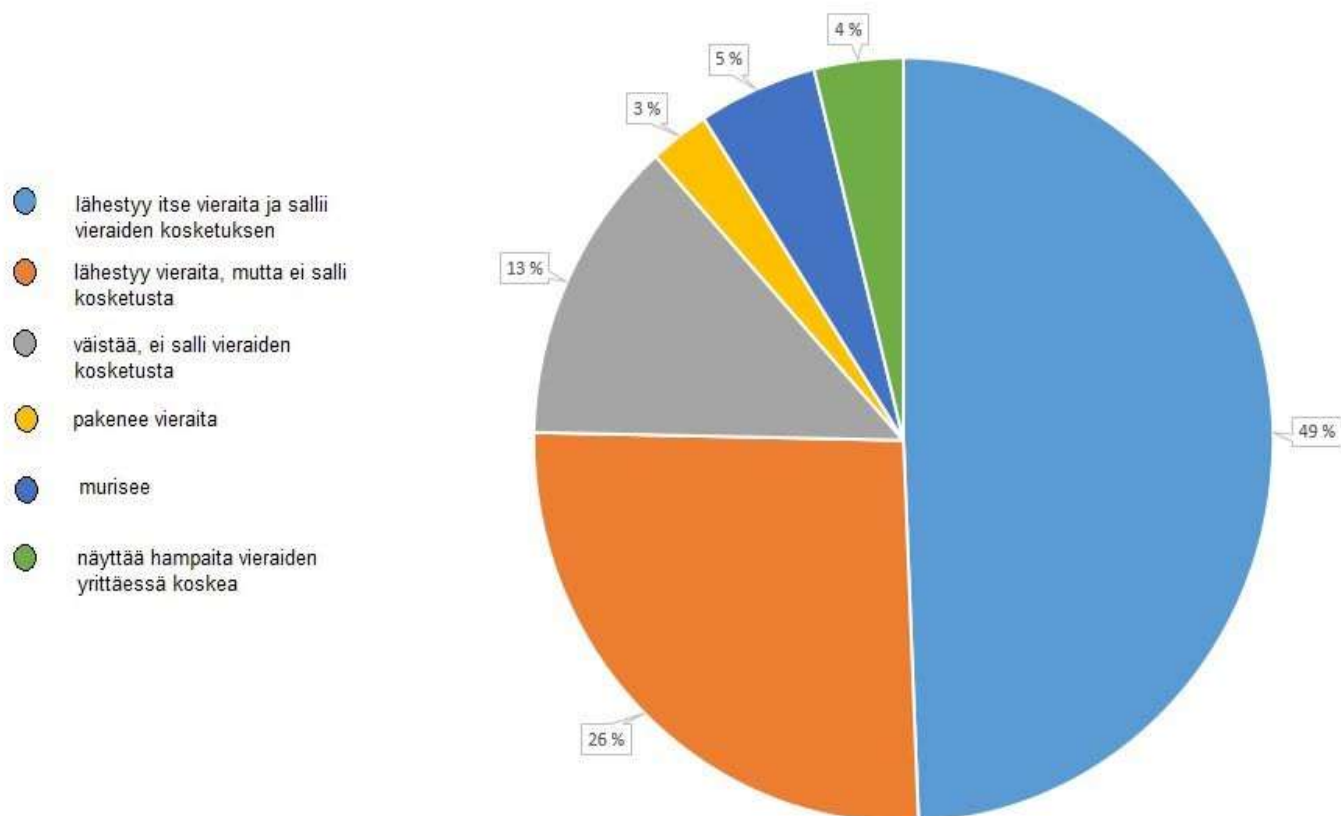
Muuta 3,2 % (2 vastausta)

Tietoa koiran käyttäytymisestä on saatu valvontakameralla (3 vastaajaa), naapureilta (6 vastaajaa) ja laivan hyttinaapureilta (1 vastaaja).

Osa koirista (8) asuu muiden koirien tai kissan (1) kanssa, ja lauman ollessa rauhallinen myös kyseinen koira on rauhallinen. Lauma voi aiheuttaa myös eroahdistuksen, kuten yhden vastaajan koiralle on tapahtunut. Kaksi koiraa kantaa yksinollessaan tavaroita, yksi leluja ja toinen kenkiä. Ne eivät kuitenkaan tuhoa niitä. Lähtörutiinien noudattaminen voi helpottaa koiran yksinjäämistä, kuten eräs vastaajista mainitsi.

Kaksi vastaajaa on kertonut pentuajan eroahdistuksen hellittäneen aikuisiällä. Yksi vastaajista ilmoitti koiran tehneen tarpeensa sänkyyn yksin jäädessään. Käytös loppui, kun perheeseen tuli toinen prahanrottakoira, ja sänkyyn pääsy estettiin.

34. Koirani: (62 vastausta)

Lähestyy itse vieraita ja sallii vieraiden kosketuksen 49% (38 vastausta)

Lähestyy vieraita, mutta ei sallii kosketusta 26% (20 vastausta)

Väistää, ei sallii vieraiden kosketusta 13% (10 vastausta)

Pakenee 3% (2 vastausta)

Murisee 5% (4 vastausta)

Näyttää hampaita vieraiden yrittäessä koskea 4% (3 vastausta)

Vain pieni osa vastaajien koirista (12%) käyttäytyy pelokkaasti vieraita kohtaan. Lisävastauksista käy ilmi, että useat koirat sallivat vieraan ihmisen kosketuksen vasta hetken kuluttua vieraan saapumisesta. Muutama henkilö on ilmoittanut koiransa olevat erittäin ystävällinen ja utelias, ja yksi jopa ylisosiaalinen.

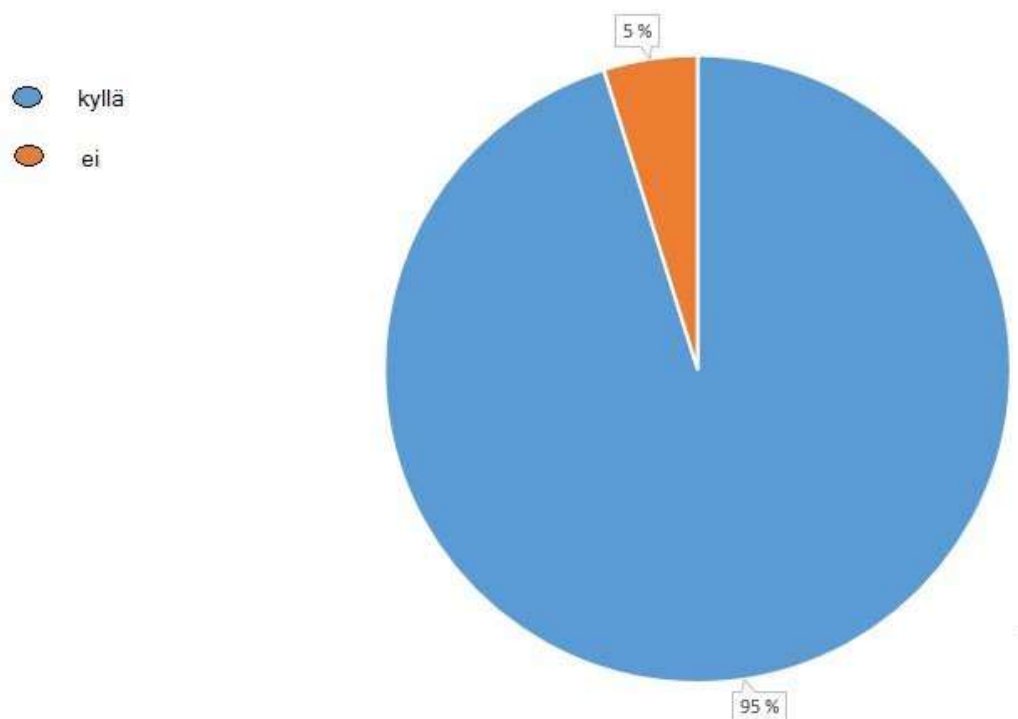
35. Koirani on mielestäni:

Ystävällinen: 52 vastausta
 Utelias: 44 vastausta
 Kiltti: 43 vastausta
 Leikkisä: 43 vastausta
 Valpas: 42 vastausta
 Lempeä: 45 vastausta
 Sosiaalinen: 34 vastausta
 Luotettava: 32 vastausta
 Nopea oppimaan: 31 vastausta
 Rohkea: 28 vastausta

Varautunut: 21 vastausta
 Rauhallinen: 20 vastausta
 Itsenäinen: 17 vastausta
 Arka: 11 vastausta
 Itsepäinen: 7 vastausta
 Ylivilkas: 6 vastausta
 Määräilevä: 4 vastausta
 Laiska: 2 vastausta
 Epäluotettava: 1 vastaus

Tämän kyselyn perusteella prahanrottakoira on omistajansa mielestä ensisijaisesti ystävällinen, utelias ja kiltti. Vähiten koira on epäluotettava, laiska ja määräilevä. Lisävastauksista ilmenee, että useat koirat käyttäytyvät rotumääritelmän mukaisesti; ne ovat erittäin kiintyneitä omaan perheeseen.

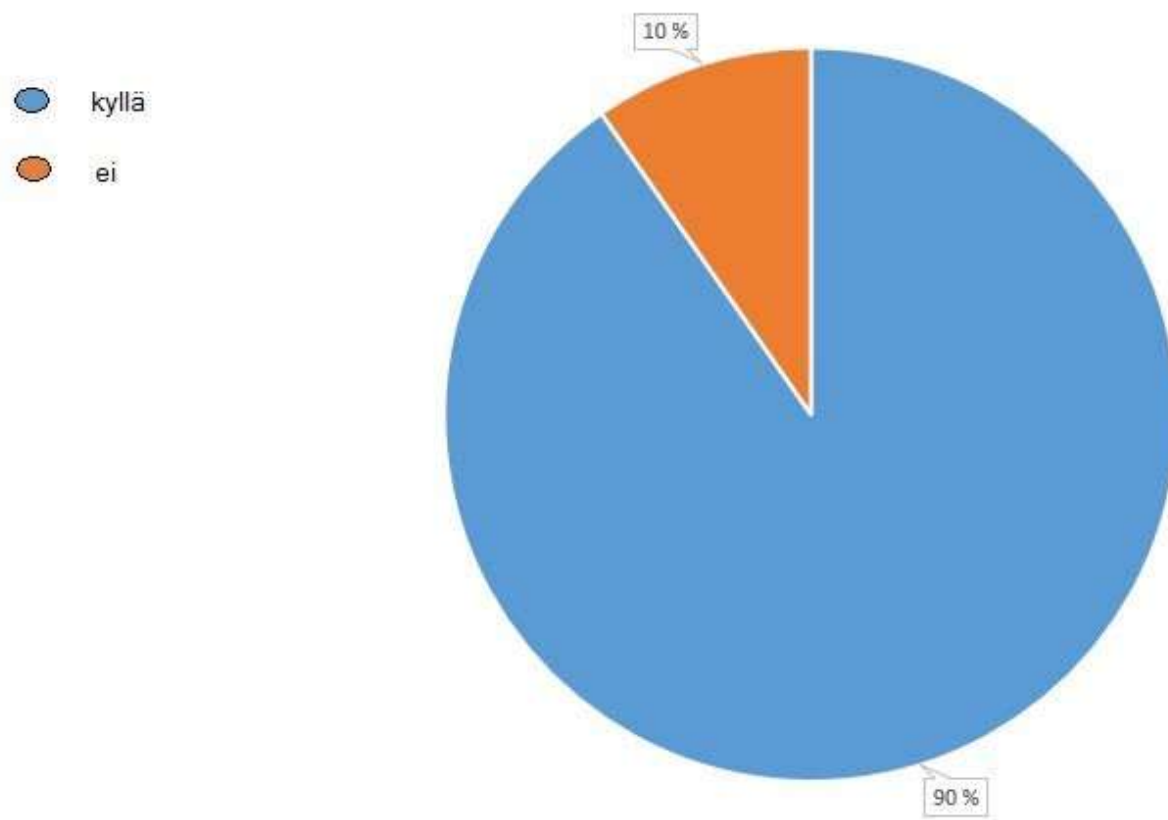
36. Oletko ollut tyytyväinen koirasi luonteeseen? (62 vastausta)

kyllä	59
en	3

Vain 3 vastaajista on tyytymätön koiransa luonteeseen. Aivovaurio pikkuaivoissa vaikuttanee yhden koiran luonteeseen, toinen tyytymättömistä toivoisi koiransa olevan sosiaalisempi ja kolmas on tyytymätön koiransa varautuneisuuteen vieraita kohtaan sekä toisinaan rasittavaksi äityvään haukkumiseen. Lisäksi lisätiedoista ilmenee tyytymättömyyttä johtuen arkuudesta (2), voimakkaasta saalisvietistä (1) ja haukkumisesta (1). Yksi toivoisi koiransa olevan leikkisämpi. Tyytymättömyyttä näyttää herättävän siis myös rotumääritelmässä mainitut rodulle tyypilliset piirteet.

37. Vastasiko koirasi luonne odotuksiasi? (62 vastausta)

kyllä	56
ei	6

Kuuden vastaajan mielestä koiran luonne ei vastannut odotuksia:

"Tämän pragon varautuneisuus ja arkuus on tullut yllätyksenä, eikä lainkaan positiivisena sellaisena."

"En odottanut näin vahvaa riistaviettä enkä haukkuherkkyyttä."

"Haukkuu enemmän. Voimakas vartiointivietti."

"Huonot patellat ja kiveksen puuttuminen olivat pettymys. Luonne sensijaan vastaa rotumääritelmää."

"On hyvin erilainen luonne kuin ensimmäisellä rotallani, mutta kuitenkin hyvin miellyttävä ja tasapainottaa tätä toista ylivilkasta :)"

Lisäksi muutama "kyllä" vastauksen valinnut vastaaja halusi kertoa lisätiedoissa vielä seuraavaa:

"Kyllä ja enemmänkin, rakastuin rotuun ensimmäisen pragoni luonteen vuoksi!"

"Sen luonne ei ole tullut minulle yllätyksenä vaikka toivoisinkin sen reipastuvan"

"On jopa parempi kun oletin ja odotin."

"Pitkälti kyllä, mutta epäluuloisuuden osalta ei."

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Historialliset lähteet kertovat krysařík -koirista, jotka olivat kehittyneet hyvin ketteriksi ja pieniksi rotan pyydystäjiksi. Ruttoepidemit vaivasivat Eurooppaa läpi keskiajan. Ruton levittäjänä oli kirppu, jonka

isäntäeläimenä toiminut rotta levitti tautia. Mustanrotan tiedetään viihtyneen erityisesti ihmisten ravinnon läheisyydessä; täten koirat olivat arvostettuja viljavarastojen ja ruokakomeroitten vartijoita. (Igor Hroznata Adamovič 2017.) Rotanpyydystämismomaisuus vaati valppautta ja tarkkaa haju-, näkö- ja kuuloaistia, joita prahanrottakoirat käyttävät edelleen aktiivisesti. Pienikokoisia koiria alettiin myös pitää ihmisten sylissä, jotta kirput olisivat siirtyneet ihmisistä niihin. Varsinkin naisten kerrotaan suosineen tällaisia kirppusyöttejä (Albert Marrin 2011).

Rodussa on kyselyn perusteella säilynyt alkuperäinen saalisvietti; 62:sta vastauksessa ainoastaan 7:ssä kerrottiin koiran olevan täysin välinpitämätön liikkuville kohteille. Koirat eivät kuitenkaan eksy saaliin perään, vaan palaavat joko käskystä tai oma-aloitteisesti omistajansa luo. Kotioloissa saalisvietti kääntyy helposti leikkisyydeksi ja selvää on, että rotu on eloisa ja sen edustajat tarvitsevat virikkeitä ja tekemistä. Rodun kotimaassa koirat kilpailevat coursingissa (Youtube.com 2011.)

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Suurin osa Suomessa asuvista prahanrottakoirista suhtautuu yksin kotiin jäämiseen rauhallisesti. Vastanneista 62:sta koirasta 12:lla on tai on ollut eroahdistusta. Kyselyn perusteella yksikään koirista ei riko mitään yksin jäädessään. Eroahdistuneet koirat ulkovat tai haukkuvat omistajien perään. Kotioloissa prahanrottakoirat ovat yleisesti hyvin sosiaalisia ja kiintyvät omistajiinsa voimakkaasti. Vieraita kohtaan niiden käyttäytymisessä on jonkin verran eroja; jotkut arastelevat aluksi, mutta ainoastaan yhdessä kyselyn vastauksessa mainitaan koiran käyttäytyvän aggressiivisesti. Kotona muutaman koiran kerrotaan olevan resurssiaggressiivisia ja vahtivan ruokaansa, lelujaan ja makuupaikkaansa, mutta toisaalta taas ne pitävät laumassa elämisestä.

Haukuherkkyys on noussut yhdeksi tarkkailun kohteeksi prahanrottakoirien käyttäytymisessä; rodun yksilöt ovat osoittautuneet hyväksi vaihtoehdoksi, sillä jopa 50 vastauksessa kerrotaan koiran ilmoittavan sisääntulijoista. Suurin osa hiljenee hetken kuluttua; 8 vastaajaa ilmoitti haukun jatkuvan vaivaksi asti. Vahvan reviirikäytöksen omaavat urokset ja nartut voivat myös merkeillä sisätiloissa.

Kyselystä ilmenee sisälle merkkailun olevan urosten ongelma; 15 uroksen ja vain yhden nartun kerrotaan merkeävän sisälle. Käytös korostuu tilanteissa, joissa kotiin tulee vieras narttu, jos ympäristössä on kiimaisia narttuja, tai jos uros itse kyläilee toisessa koirakodissa. On uroksia, jotka merkeävät myös vierailijoiden omaisuutta yms. Tämä käytös on erittäin epämiellyttävää, sillä ketterinä koirina nämä pääsevät lirauttamaan esim. sohvatyynyille tai vuodevaatteille, ja tämä tapahtuu yleisimmin silloin, kun ihminen ei sitä huomaa.

Prahanrottakoiran hoitotoimenpiteet ovat minimaaliset. Pentuna kynsien leikkuuseen opetettu koira on helppo hoitaa, sillä turkinhoito rajoittuu satunnaisiin pesuihin ja harjaamiseen. Rodun pitkäkarvaisen muodon turkinhoito ei vaadi suuria ponnisteluja. Pitkiä korva- ja häntäkarvoja tulee harjata silloin tällöin, jotteivät ne takkuunnu. Näyttelykehään valmistauduttaessa tällainen koira trimmataan siten, että rungon siluetti vastaa lyhytkarvaista muotoa. Enemmän vaivannäköä vaatii koiran pukeminen talvella, sillä ohutturkkinen, niukasti massaa omaava koira palelee helposti; eniten haittaavat vesisade, tuuli ja tuisku.

Kyselyssä ilmoitettiin narttujen ensimmäisen juoksun alkavan 0,5- 2 vuoden iässä, mutta suurimmalla osalla ne kuitenkin alkavat alle vuoden ikäisenä. Tyypillinen juoksuväli on 6- 9 kk. Kahdeksalla nartulla ilmoitettiin olleen valeraskaus ja yhdellä hiljainen kiima. Pääsääntöisesti prahanrottakoiranartut ovat hyviä synnyttäjiä, joskin joskus joudutaan turvautumaan keisarinleikkaukseen pennun suuren koon tai pennun virheasennon vuoksi. Kyselyssä on maininta kahdeksasta synnytyksestä, joissa on ollut kuolleita pentuja. Yhdessä kasvattaja arvelee syynä olleen emän pienen koon; 20cm/1,7kg. Tähän mennessä ei urosten lisääntymiskäyttäytymisestä ole annettu merkittäviä tietoja, paitsi yhdestä seksuaalisesti ylivilkkaasta yksilöstä.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Yleisesti ottaen rodun luonteen ja käyttäytymisen kuvaus rotumääritelmässä osuu yksin kyselyyn vastanneiden omistajien kuvaukseen koiristaan.

Suurin osa vastaajista oli tyytyväinen koiransa luonteeseen ja käyttäytymiseen, jopa yllätynyt pienikokoisen koiran rohkeudesta ja sopeutuvaisuudesta erilaisiin tilanteisiin. Negatiivisina asioina nousi esiin haukuherkkyys, sisäsiisteys ja arkuus. Arkuuden kohdalla tulee tehdä lisäselvitys siitä, onko kyseessä rodulle ominaisesta varautuneisuudesta.

Melkein kaikki prahanrottakoirat haukkuvat vieraan saapuessa, mutta suurin osa hiljenee muutaman minuutin kuluttua. Ulkona eri asioita räksyttävien koirien käytös häiritsee omistajia ja ympäristöä. Koulutuksella tähän asiaan tulee puuttua heti. Pennun perusteellinen ja aikaisin aloitettu sosiaalistaminen nousee tärkeimmäksi työkaluksi pienikokoisen koiran itseluottamuksen rakentamisessa.

Koiramme- lehdessä (7-8/2016, 36- 39) Emmi Manninen toteaa: ”Pienikokoisten rotujen urokset merkkailivat sisällä huomattavasti useammin kuin isot koirat. Merkkailun syyt askarruttavat omistajia. Johdonmukainen sisäsiisteyskasvatus kannattaa aina.” Ongelman syinä pidetään voimakasta reviiritietoisuutta ja sukupuoliavioliittia. Tämän käyttäytymisen oletetaan olevan geneettisesti periytyvää, jotkut ajattelevat sen olevan koulutuksella kitkettävissä. Kotioloissa merkkailua voidaan estää koiran oleskelutilan rajoittamisella, urokselle voi myös pukea ns. urossuojan tai koirien vaipan. Uroksen kastroinnista voi myös olla apua. (Emmi Manninen, Koiramme- lehti 7-8/2016, 30- 34)

Nykykoiralta vaaditaan sopeutumista mitä erilaisimpiin tilanteisiin. Prahanrottakoiran on täytynyt olla sosiaalinen ja reipas koko olemassa olonsa ajan, sillä sen oli sopeuduttava sekä osaksi koiralaumaa että ihmisten elämää. Pelkäävä arka pieni koira ei luultavasti olisi pärjännyt näissä olosuhteissa. Näin ollen arkuuteen tulee puuttua rodun käyttäytymistä tarkasteltaessa. Arkuuteen voi esimerkiksi olla syynä pennun riittämätön sosiaalistaminen, jolloin pentua ei altisteta erilaisille kokemuksille tai koiran terveyteen liittyvät asiat (kyselyssä neurologiset ongelmat ja allergiat aroilla koirilla). Koiran koko on myös huomioon otettava asia. Pentuna koetut ja myöhemmin pelkoa aiheuttaneet asiat voivat olla esim. muiden koirien tai ihmisen kanssa käydyt leikit, liian raju käsittely ja tahattomat kömmähdykset, jotka voivat jäädä koiran muistiin ja se yrittää välttää näistä johtuvaa epämiellyttävää tunnetta aikuisenakin. Kahdella koiralla on ilmennyt neurologisia ongelmia, jotka saattavat vaikuttaa sen kokemuksemaailmaan. Voimme myös pohtia, voiko allergia olla osasyynä pelkoon. Koiralle on raskasta elää arkana ja pelkäävänä.

Jalostustoimikunnan tavoitteena on tehdä pentuekysely, jonka tulokset valottaisivat paremmin rodun lisääntymiskäyttäytymistä.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Rodulla ei ole PEVISA-ohjelmaa.

4.3.2 Rodulla todetut sairaudet

Patellaluksaatio

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaanmenolle. Jalan asento on virheellinen ja/tai polvilumpion telaurat ovat liian matalat. Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Vika on periytyvä. Polvilumpion rakennetta säätelevät useat eri geenit, joiden esilletuloa myös ympäristö

muokkaa. (Anu Lappalainen 2016.)

Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti). Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla. 1 - asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaa hoitoa. 2- ja 3 - asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). 4 - asteen luksaatiossa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika. Patellaluksaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos välttämättä ole lopullinen. (Anu Lappalainen 2016.)

Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Jos tämä ei auta, patellaluksaatiota voidaan hoitaa kirurgisesti. Leikkausmenetelmiä on useita. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono. (Anu Lappalainen 2016.)

Taulukossa esitetään Suomen prahanrottakoirien patellaluksaatioasteiden (0-4) tilastot vuosilta 2011-2015. 0- aste tarkoittaa, että polvilumpio on tiukasti omassa urassaan eikä luiskahda pois. Taulukossa op tarkoittaa leikattuja polvia.

Taulukko 7: Polviniveltilasto, lausunnot vuosilta 2011- 2015 (KoiraNet-jalostustietojärjestelmä 2015d)

Vuosi	0	med 1	lat 1	med 2	lat 2	med 3	lat 3	med 4	lat 4	operoitu	Yhteensä
2011	8	1	0	2	0	0	0	1	0	0	12
2012	10	4	0	1	0	2	0	0	0	0	17
2013	23	7	0	2	0	0	0	0	0	0	32
2014	17	2	0	5	0	0	0	1	0	0	25
2015	18	3	0	1	0	0	0	0	0	0	22
Yhteensä	76	17	0	11	0	2	0	2	0	0	108

Terveyskyselyssä viisi vastaajaa ilmoitti koiralla olevan luustomuutoksia esimerkiksi patellaluksaatio. Jalostuksessa yhdistelmän yhteenlaskettu patellaluksaatioaste tulisi olla korkeintaan 2. Esimerkiksi jos toisella yhdistelmän koirista on 1/1- polvet, yhdistelmän toisen osapuolen tulisi olla tervepolvinen (0/0). Mikäli jalostuksessa käytetään koiraa, jolla on polvilumpioluksaatioaste 1-2, tulisi yhdistelmän toisen osapuolen olla tervepolvinen.

Silmät

Taulukko 8: Silmätutkimustilasto 2011-2015 (KoiraNet-jalostustietojärjestelmä 2015d)

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	Terveitä %
2011	17	5	29%	5	100%
2012	30	6	20%	6	100%
2013	36	11	31%	10	91%
2014	47	15	32%	15	100%
2015	39	13	33%	12	92%

Silmätilastoissa on löydetty kaksi kappaletta: lasiaisen rappeuma ja distichiasis. Terveyskyselyssä 8 ilmoitti koiralla olevan silmäongelmia esim. vuotavat silmät.

Hammaspuutokset

Tavoitteena on prahanrottakoiria, jolla on oikea purenta (säännöllinen leikkaava purenta) ja kaikki 42 hammasta. Praharottakoirilla on hammaspuutoksia jonkin verran, yleensä välihammaspuutoksia, mutta myös etuhammaspuutoksia voi olla. Hammaspuutokset ovat perinnöllisiä ja niihin tulee kiinnittää huomiota jalostusvalintoja tehdessä. Jonkin verran myös virheasentoisia kulmahampaita on esiintynyt rodussa. Rotumääritelmä hyväksyy P1 (ensimmäinen välihammas) & M3 (kolmas poskihammas) hampaiden puuttumisen sekä yhden etuhampaan puuttumisen. Terveyskyselyssä kolme ilmoitti koirallaan olevan purentavirheen.

Kivesvika eli piilokiveksisyys

Koirilla kivekset laskeutuvat synnyinsijoiltaan vatsaontelon takaseinämän vierestä nivuskanavan kautta kivespusseihin syntymän jälkeen. Normaalisti kivesten tulisi olla lopullisilla paikoillaan hyvissä ajoin ennen pennun luovutusikää. Koirilla kivesviasta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä piilokiveksisyyttä, jolloin toinen tai molemmat kivekset ovat jääneet laskeutumatta kivespusseihin. Jonkinasteisena kiveksen laskeutumishäiriönä voidaan pitää myös huomattavan myöhään laskeutunutta kivestä. Piilokiveksisyyttä esiintyy useissa roduissa hyvin yleisesti. (Lohen tutkimusryhmä/Helsingin yliopisto 2017.)

Perimällä epäillään olevan vaikutusta kivesvian syntyyn, joskaan periytymismekanismiin ei edelleenkään ole saatu varmuutta. Tavoitteemme on selvittää kivesvian perinnöllisiä tekijöitä. (Lohen tutkimusryhmä/Helsingin yliopisto 2017.)

Praharottakoirilla esiintyy kivesvikaisuutta. Terveyskyselyyn vastanneista kolmella uroksella oli piilokives. Kivesvikaista urosta ei saa käyttää jalostukseen.

Epilepsia

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikalliskaltainen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä niin kauan, kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta. (Suomen Kennelliitto, Eläinlääkäri Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän

eläinlääkäriasema.)

Ensimmäinen epilepsia-kohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 – vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Saman tyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jos ei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsia-kohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan. (Suomen Kennelliitto, Eläinlääkäri Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema)

Terveyskyselyssä kaksi ilmoitti koiralla olevan epilepsia. Epilepsiaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen ja yhdistelmiä, joista epilepsiaa sairastavia koiria on syntynyt, ei tule uusia ja näiden käyttämistä lähisukulaisten kanssa tulisi välttää.

Syringomyelia

Syringomyelia (SM) tarkoittaa nesteentäyteisten onteloiden muodostumista selkäyttimeen aivoselkäydinnesteen epänormaalin liikkumisen seurauksena. Tärkein syringomyelialle altistava tekijä on Chiari- tyyppinen epämuodostuma. Chiari- tyyppinen epämuodostuma (CM) tarkoittaa aivojen takakuopan suhteellista ahtautta (aivojen takakuopan tilavuus on siis suhteellisesti liian pieni sen sisältämän aivokudoksen määrään nähden), minkä seurauksena pikkuaivot ja usein myös aivorunko tyräytyvät taaksepäin kallon isoon aukkoon (foramen magnumiin) tai sen läpi. (Lewis ym. 2010, 345-347.)

Lähes kaikki julkaistut tutkimukset liittyvät cavalier–rotuun. Chiari-tyyppistä epämuodostumaa on arvioitu esiintyvän noin 95 %:lla cavalier–rotuisista koirista. Oireettomien koirien seulontatutkimuksiin perustuen on arvioitu, että syringomyelian yleisyys lisääntyy iän mukana niin, että 12 kuukauden ikäisillä cavaliereilla arviolta 25 %:lla ja yli 72 kuukauden ikäisillä cavaliereilla 70 %:lla todetaan syringomyelia. Suomessa ei ole tehty vastaavia kattavia yleisyystutkimuksia CM/SM esiintymisestä suomalaisilla cavaliereilla. CM/SM havaitaan lisääntyvässä määrin useilla muillakin pienillä roduilla. (Lewis ym. 2010, 345- 347.)

Nykykäsityksen mukaan aivojen takakuopan suhteellinen ahtaus johtaa takakuopan ylitäytymiseen. Aivojen takakuopan ylitäytymisen seurauksena pikkuaivot tyräytyvät kallon isoon aukkoon, mikä puolestaan johtaa aivoselkäydinnesteen kiertohäiriöihin ja epänormaaleihin virtauksiin kallon ja selkärangan liitoskohdassa. Tästä taas on usein seurauksena syringomyelian kehittyminen selkäyttimeen. Vaikka Chiari-tyyppinen epämuodostuma on tärkein riskitekijä syringomyelian synnylle, muitakin altistavia tekijöitä voi olla. Muita mahdollisia riskitekijöitä voivat olla esimerkiksi aivojen laskimovirtauksen heikentyminen ja kallonpohjan lyhyt mitta. (Lewis ym. 2010, 345- 347.)

Oireet johtuvat yleensä syringomyelian aiheuttamista vaurioista selkäytimessä. Vaikkakin harvinaista, oireita voidaan nähdä myös koirilla, joilla on Chiari- tyyppinen epämuodostuma, mutta ei syringomyeliaa. Tämä johtunee pikkuaivojen tyräytymisen aiheuttamasta aivorungon alueella sijaitsevien kolmoishermon tumakkeiden puristumisesta. (Lewis ym. 2010, 345- 347.)

Ensimmäiset oireet havaitaan yleensä 0,5 – 6 vuoden iässä. Kuitenkin potilas voi olla minkä ikäinen tahansa oireiden alkaessa. Koirat, joilla on vakavimmat muutokset, alkavat yleensä oireilla alle 2-vuotiaana. Oireilun eteneminen vaihtelee: oireet etenevät toisilla hitaasti tai eivät ollenkaan ja toisilla taas vakava kipu ja neurologiset puutokset kehittyvät nopeasti muutamassa kuukaudessa. Kipu on tavallisin havaittava oire. Selkäytimen nesteontelon maksimaalisen leveyden, pituuden ja epäsymmetrian on todettu vahvasti liittyvän kivun esiintymiseen, kun taas pikkuaivojen tyräytymisen

asteella ei ole havaittu tällaista yhteyttä. Erityisesti selkäytimen yläosien epäsymmetriset vauriot ovat avainasemassa hermovauriokivun kehittymisessä syringomyeliapotilailla. (Lewis ym. 2010, 345- 347.)

Kliiniset oireet riippuvat selkäytimen onteloiden leveydestä ja sijainnista ja oireisiin voi kuulua raapiminen (yleensä toispuoleinen), spontaani ääntely äkillisen asennon muuttamisen jälkeen, skolioosi (selkäranka mutkalla sivusuunnassa), etu- ja/tai takajalkojen koordinaatiohäiriö ja heikkous. On kuitenkin huomioitavaa, että useimmat koirat, joilla havaitaan magneettikuvauksessa syringomyelia, ovat oireettomia. Syringomyelian aiheuttamaan hermovauriokipuun on todettu liittyvän myös käytösmuutoksia, kuten pelkoa vieraita ihmisiä ja outoja asioita kohtaan. (Lewis ym. 2010, 345- 347.)

Diagnoosi voidaan varmistaa vain magneettikuvauksella.

Hoitona ensisijaisesti tällä hetkellä lääkehoito (yhdistelmähoito, jolla sekä alennetaan aivoselkäydinnesteen tuotantoa että kipulääkitys). Lisäksi kirurginen hoito on mahdollinen. (Lewis ym. 2010, 345- 347.)

Tutkimusten mukaan syringomyelia on etenevä sairaus. Eräässä tutkimuksessa seurattiin lääkeshoidolla olevia oireilevia CM/SM-koiria keskimäärin reilun kolmen vuoden ajan. 15 % koirista lopetettiin vakavien oireiden takia, neljäsosalla oireet pysyivät samanlaisina tai helpottivat, lopuilla oireilu lisääntyi seurantajakson aikana. Suurin osa omistajista piti kuitenkin koirien elämänlaatua hyväksyttävänä. (Lewis ym. 2010, 345- 347.)

Oireiden perusteella ei voida tehdä varmaa CM/SM-diagnoosia, koska myös muut sairaudet voivat aiheuttaa samankaltaisia oireita. Erotusdiagnooseja selkävaurioille ovat mm. välilevyongelmat, selkäytimen tulehdussairaudet, atlantoaksiaalinen subluksaatio (kahden ensimmäisen kaulanikaman välinen sijoiltaanmeno), aivokalvontulehdus tai pään alueen kivussa myös puremalihasten autoimmuuni tulehdus (MMM eli masticatory muscle myositis), rapsuttelulle mm. iho- ja korvasairaudet, kohtauksenomaisille episodeille mm. idiopaattinen epilepsia, vesipää ja episodinen kollapsi, epänormaalille pään asennolle mm. tasapainoelimen sairaudet. (Lewis ym. 2010, 345- 347.)

Syringomyelia periytyy monigeenisesti eli useamman kuin yhden geeniparin välityksellä. Sen periytymisaste cavaliereilla on kohtalainen tai jopa korkea (0,37)*. Tosin periytymisasteen keskivirhe oli tutkimuksessa suuri (0,15), johtuen tutkittujen koirien pienestä lukumäärästä.

Sairauden vähentäminen jalostuksen avulla on haastavaa, koska sairauden yleisyys on esimerkiksi cavaliereilla suuri. Suurin osa koirista, joilla on SM, ovat oireettomia, joten sairaus voidaan todeta vain magneettikuvauksella. Lisäksi kyseessä on etenevä sairaus (koira voi olla tutkimushetkellä oireeton ja SM ei ole vielä kehittynyt). Roduilla, joilla sairaus on kovin yleinen, pyritään ensisijaisesti vähentämään nuorella iällä oireilemaan alkaneiden tai vakavista oireista kärsivien määrää. Vähitellen saadaan kasvatettua täysin terveiden koirien osuutta. Tutkimusten perusteella jalostusvalinnalla on saatu pienennettyä niiden nuorien koirien määrää, joilla muutokset ovat vakavia. Rotujärjestöt antavat varsinaiset jalostussuositukset omille roduilleen. (Lewis ym. 2010, 345- 347.)

Kennelliiton neurologiatyöryhmä on valmistanut Isossa-Britanniassa käytössä olevien arvosteluasteikkojen perusteella Suomeen Kennelliitolle CM/SM-seulontakuvauksia varten uuden arvosteluasteikon. Tämä pyrkii vanhaa asteikkoa paremmin ottamaan huomioon uusimpia tutkimustuloksia, mm. sen, että syringomyelia on etenevä sairaus. (Lewis ym. 2010, 345- 347.)

Terveyskyselyyn vastanneista kahdella koiralla on todettu syringomyelia. Syringomyeliata sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen ja yhdistelmiä, joista syringomyeliata sairastavia koiria on syntynyt, ei tule uusia ja näiden käyttämistä lähisukulaisten kanssa tulisi välttää.

Allergiat

Vuonna 2015 tehtyyn terveystarkastukseen vastanneista yhdeksän epäili koiran olevan allerginen esim.

ruoka-aineille. Kaksi vastanneista ilmoitti rokotuksen jälkeen ilmenneistä allergiareaktioista esim. turvotus päänalueella.

Atopia

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet. Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koiraa ei saa käyttää jalostukseen. (Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema 2017.)

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atoopikoista 6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi iholla ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atooppikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi. (Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema 2017.)

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympärys), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atoopikon iho-oireista. (Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema 2017.)

Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri – ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito. (Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema 2017.)

Terveyskyselyyn ei tullut yhtään mainintaa atopiasta tai sen epäilystä.

Napatyrä

Napa on se kohta, josta sikiön aineenvaihdunta tapahtuu istukan välityksellä emon elimistöön. Navan kohdalla istukasta tulevat verisuonet lävistävät sikiön ja liittyvät sikiön omaan verenkiertoon. Normaalisti napaverisuonet painuvat kasaan ja navan aukko sulkeutuu heti kohta syntymän jälkeen. Jos aukon sulkeutuminen hankaloituu, niin syntyy napatyrä eli vatsaontelon seinämään jää reikä; joskus suurempi joskus pienempi. Aukon sulkeutuminen voi estyä, jos napanuora joutuu epätavallisen kovaan venytykseen syntymähetkellä. Emo voi myös purra napanuoran poikki liian läheltä ja aiheuttaa tyrän syntymisen. Napatulehdus voi häiritä sulkeutumista. Useissa tapauksissa navan aukko on perintötekijöiden vaikutuksesta liian suuri ja sulkeutuminen epätäydellistä. Joskus tavataan synnynnäisiä kehityshäiriöitä, jolloin navan aukko on valtavan suuri. Vakavimmat kehityshäiriöt ovat sellaisia, että vatsaontelo on sikiönkehityksen häiriön johdosta jäänyt täysin auki ja suolisto pursuaa esteettä vatsasta ulos; tällaiset tapaukset ilmenevät heti syntyessä, ja ovat useimmiten niin vaikeita, että pentu joudutaan lopettamaan. Napatyrää tavataan siis hyvin lieväästeisesta nuppineulanpään

kokoisesta aina todella suuriin ja vaikeisiin tapauksiin. (Jukka Marttila n.d.)

Koska napatyrä on aukko vatsaontelon alla lihasseinämässä, on tavallista, että aukkoon tunkeutuu vatsaontelon sisältöä; lievissä tapauksissa hieman vatsaontelon rasvakudosta, vakavammassa, ja joskus jopa pikaista kirurgista hoitoa vaativissa tapauksissa tyräpussiin mahtuu suolistoa. Vatsaontelon sisällön tunkeutuminen napanuoran aukkoon estää vastasyntyneellä aukon sulkeutumisen ja tämä on useimmiten syynä pienien napatyrien syntymiseen. Syntymän jälkeisinä päivinä voi onnistua painamaan aukkoon tunkeutuneen kudoksen takaisin ja näin estää tyrän syntymisen, vakavammassa tapauksissa navan paineleminen sen sijaan saattaa olla haitallista. Napatyrä saattaa olla kiinni kasvanut, mikä tarkoittaa sitä, että heti syntymän jälkeen napa-aukosta on valahtanut pieni määrä rasvakudosta ulos ja aukko on sen jälkeen sulkeutunut normaalisti. Navan kohdalle on jäänyt pieni rasvakudoksen aiheuttama pullistuma. Tällainen sulkeutunut tyrä on kaikkien yleisin ja on täysin vaaraton "kauneusvirhe". Se voidaan korjata leikkauksella mutta leikkaus ei ole välttämätön. Jos napatyrän aukko on niin suuri, että suoli mahtuu aukosta läpi, on tyrä aina korjattava leikkauksella. Suoli voi pakkautua tyräaukkoon niin tiukasti, että verenkierto salpautuu ja suolen osa menee kuolioon; tämä on hengenvaarallinen tila, ja vaatii pikaista kirurgista hoitoa. Oireina on erittäin voimakas akuutti kipu vatsassa, etenkin navan kohdalla. Jos vastasyntyneellä pennulla on epätavallisen suurelta tuntuva pullistuma navan seudulla, kannattaa pyytää eläinlääkäriä tarkastamaan pentu. Useimmat napatyrän aiheuttamat ongelmat syntyvät vasta pikkupentuvaiheen jälkeen, kun koira alkaa liikkua aktiivisemmin ja kasvu on voimakkainta. (Jukka Marttila n.d.)

Napatyrä korjataan pienellä leikkauksella, jossa aukko yksinkertaisesti ommellaan kiinni. Toimenpidettä saattaa vaikeuttaa aukon reunaan kiinni kasvaneet vatsaontelon kudokset jotka ensin täytyy irrottaa ja työntää takaisin oikeille paikoilleen. Leikkaus vaatii joko syvän rauhoituksen tai yleisanestesian; nukutusriskin vuoksi on usein odotettava pennun kasvamista ainakin 2 kuukauden ikäiseksi ennen leikkaustoimenpidettä. Vaarallisen suuri tyrä on leikattava mahdollisimman nopeasti. (Jukka Marttila n.d.)

Terveyskyselyyn on yksi omistaja kertonut koirallaan olevan tyrän, mutta vastauksesta ei selviä millainen tyrä.

Sinisen koiran syndrooma

Yksi prahanrottakoirien hyväksytyistä väreistä on sininen-ruskein tan merkein.

"Blue dog syndrome", "color dilution alopecia" ja CDA ovat termejä, jotka tarkoittavat siniseen väriin liittyvää haitallista iho-ongelmaa eli perinnöllistä karvatupen kehityshäiriötä, jonka perimmäinen syy on häiriö melaniinin (väripigmentti) jakautumisesta karvassa ja karvatupessa. Sininen koira näyttää siniharmaalta koska mustat pigmenttihiutokset sen karvoissa eivät ole tasaisesti jakautuneet vaan klimppeinä, ja nämä klimpit jostain syystä toisinaan haittaavat karvan kasvua. Osa sinisistä koirista on aivan normaaliturkkisia, osalla karva on hieman tavallista ohuempaa tai lyhempää ja osalla on peräti täysin kaljuja laikkuja iholla. Mikäli koiralla on tan-merkit, nämä kohdat turkista ovat normaalit ja vain siniset kohdat ovat poikkeavia. Siniparkeilla näitä iho-ongelmia esiintyy paljon harvemmin kuin varsinaisilla sinisillä. BDS:n ei yleensä kuitenkaan kuulu kutinaa, raapimista tai muita koiran elämänlaatua heikentäviä oireita. (Jonna Laitinen n.d. ja Liisa Sarakontu 2003.)

Taipumus CDA-syndroomaan saattaa liittyä sekä rotuun että karvan laatuun. Weimarinseisojilla (genotyyppi bb dd) sitä ei tunneta ollenkaan, eikä sen mainita olevan suuri ongelma englanninvinttikoirilla tai tiibetinmastiffeilla, joilla sininen on melko yleinen väri. Sinisistä italianvinttikoirista noin 7 prosentilla on CDA, sinisistä dobermanneista sensijaan jopa 50-80 % kärsii siitä ja siksi FCI onkin nyt kieltänyt koko värin tässä rodussa. Lyhytkarvaisilla sinisillä koirilla tuntuu olevan keskimäärin enemmän ongelmia turkkinsa kanssa kuin pitkäkarvaisilla, joskin

sekin vaihtelee roduttain. CDA-syndroomaan ei ole olemassa mitään parannuskeinoa turkin normaalin hyvän hoidon lisäksi. (Jonna Laitinen n.d. ja Liisa Sarakontu 2003.)

Hyvällä ruokavaliolla ja mahdollisesti ravintolisillä (esim. hyvänlaatuisilla öljyillä, sinkillä ja biotiinilla) voi olla ihon hyvinvointia ja siten karvan kasvua edesauttava vaikutus ja ne voivat helpottaa oireita. Sinisen koiran syndroomaan ei ole toistaiseksi hoitoa eikä se parane, mutta useimmiten oireet ovat kosmeettisia eivätkä haittaa koiraa itseään. (Jonna Laitinen n.d. ja Liisa Sarakontu 2003.)

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Yleisimmät kuolinsyyt ovat seuraavassa taulukossa vuonna 2011- 2015.

Taulukko 9: Kuolinsyytilasto (KoiraNet- jalostustietojärjestelmä 2015d)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	3 vuotta 3 kuukautta	3
Immunologinen sairaus	1 vuotta 1 kuukautta	1
Kadonnut	4 vuotta 0 kuukautta	1
Sydänsairaus	0 vuotta 6 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	1 vuotta 9 kuukautta	1
Kaikki yhteensä	2 vuotta 5 kuukautta	7

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko prahanrottakoiralla on 1- 4 pentua. Rodulla on todettu kyselyn mukaan jonkin verran astumisvaikeuksia ja tiinehtymisvaikeutta. Synnytysongelmia on jonkin verran. Syynä on joko istukan irtoaminen, liian suuri pentu, pennun syntyminen väärässä asennossa tai vain yhden pennun pentue. Useammassa tapauksessa kyselyn mukaan on jouduttu turvautumaan keisarinkeikkaukseen edellä mainittujen vaikeuksien vuoksi. Synnytysongelmien vuoksi pentukuolleisuutta esiintyy jonkin verran. Niistä tai synnynnäisistä vioista ja epämuodostumista ei ole tilastoja.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Prahanrottakoiran ulkomuoto ei itsessään altista sairauksille ja lisääntymisongelmille.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Terveysongelmissa keskeisimmiksi nousevat patellaluksaatio, syringomyelia ja epilepsia. Ensiarvoisen tärkeää olisi omistajien tai kasvattajien avoimuus ilmoittaa sairastuneista koirista yhdistyksen jalostustoimikunnalle. Patellaluksaation osalta tilanne on huolestuttava; jalostuskoiria tutkitaan, mutta myös kotikoiria tulisi viedä ahkerammin virallisiin tutkimuksiin.

4.4. Ulkomuoto

Prahanrottakoiran ulkomuodossa ei ole mitään terveyttä haittavia piirteitä. Se on kuitenkin kääpiökoira rotu, joten varsinkin korkeuteen tulee kiinnittää huomiota. Kyselyyn osallistuneista 62 koirasta yli 23

cm:n korkuisia oli 34, joista 13 oli joko 26 cm tai sitä korkeampia. Ihannepainon 2,6 kg ylittäviä koiria oli 15 kpl. Joidenkin koirien kohdalla korkeus ja paino korreloivat, mutta Suomessa on myös matalia painavia koiria. Mukana oli myös yksi koira, joka oli korkea mutta kevyt (27cm/ 2,3kg).

Rotumääritelmä

Alkuperämaa: Tšekki

KÄYTTÖTARKOITUS: Seurakoira.

FCI:N LUOKITUS: Ei FCI-rotu.

Ryhmä: 9

Hyväksytty CMKU 15.11.2008

YLEISVAIKUTELMA: Pieni ja sileäkarvainen, rungoltaan lähes neliömäinen ja tiivis. Pienestä koostaan huolimatta hyvin aktiivinen, valpas ja vilkas. Uroksilla ja nartuilla tulee olla selvä sukupuolileima.

TÄRKEITÄ MITTASUhteITA: Rungon pituuden ja säkäkorkeuden suhde on 1 : 1,05; nartuilla runko saa olla pitempi. Rintakehän syvyys on 45 – 50 % säkäkorkeudesta. Kalllo-osan leveyden suhde kallon osan pituuteen on 1 : 1 – 1 : 1,03. Kuonon pituus on 1/3 – 1/2 pään koko pituudesta. Nämä mitat ja suhteet ovat ihanteita, kokonaisvaikutelma on kuitenkin tärkein.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Ystävällinen, utelias ja lempeä. Luonnostaan varautunut vieraita kohtaan, mutta hyvin ystävällinen ja rakastettava omalle perheelleen. Olemukseltaan vikkeläliikkeinen ja tasapainoinen. Rotu sopii perheeseen, joka arvostaa tämän rodun luontaista jaloutta ja luonnetta.

PÄÄ: Päärynänmuotoinen.

Kallo: Pyöreä, Kuonon ja kallon ylälinjat eivät ole yhdensuuntaiset. Niskakyhmy on erottuva. Silmät ovat kaukana toisistaan. Pään nahka on poimuton ja lyhyen, hienolaatuisen karvan peittämä.

Otsapenger: Selvästi erottuva.

Kirsu: Täysin pigmentoitunut. Väri sointuu karvapeitteen väriin.

Huulet: Tiiviit ja kiinteät, suupielet tiiviisti sulkeutuvat. Huulten reunat ovat täysin pigmentoituneet ja väriltään karvapeitteen väriin sointuvat.

Leuat / hampaat / purenta: Leuat ovat lujat antaen muodon kuonolle. Säännöllinen leikkaava purenta. Täysihampainen purenta on toivottava.

Silmät: Tummat, kuitenkin karvapeitteen väriin sointuvat. Silmät ovat keskikokoiset, pyöreät, hieman ulkonevat ja etäällä toisistaan. Silmäluomien reunat ovat tiiviit ja pigmentoituneet.

Korvat: Kolmiomaiset, tanakasti pystyssä ja pään takaosaan sijoittuneet. Hieman eteenpäin taittuneet korvat sallitaan, mutta ne eivät ole toivottavat. Korvat eivät ole pystysuorat, vaan hieman sivulle viistossa.

KAULA: Pitkähkö, jalosti kaareutunut, ei löysää kaulanahkaa. Kaulan tulee olla pystyasentoinen.

RUNKO

Ylälinja: Kiinteä ja vaakasuora.

Säkä: Tasainen.

Selkä: Lyhyt, suora ja kiinteä.

Lanne: Lyhyt, kiinteästi selkään liittyvä, päättyen häntään.

Lantio: Hieman viisto ja riittävän pitkä.

Rintakehä: Ei liian syvä, poikkileikkaukseltaan soikea. Rinnan syvyys on 45 – 50 % säkäkorkeudesta.

Alalinja ja vatsa: Vatsa on hieman ylös vetäytynyt, vyötärö erottuu selvästi.

HÄNTÄ: Selän tasolle kiinnittynyt ja ulottuu pisimmillään kintereeseen. Häntä on vahva ja kapenee kärkeä kohti. Häntä on suora tai puolivälistä hieman ylöspäin kaartuva. Koiran liikkuesssa häntä on korkeammalla ja voi jopa muodostaa puoliympyrän selän päälle.

RAAJAT

ETURAAJAT: Eturaajat ovat edestä katsottuna suorat ja yhdensuuntaiset, eivät liian leveäasentoiset.

Lavat: Lihaksikkaat ja tiiviisti rintakehän myötäiset. Lapaluun ja olkavarren välinen kulma ei liian tylppä.

Kyynärpäät: Rungonmyötäiset, eivät sisään- eivätkä ulospäin kiertyneet.

Kyynärvarret: Suorat ja riittävän vahvat.

Välikämmenet: Edestä katsottuna suorat ja sulavasti kyynärvarsien jatkeena. Sivulta katsottuna hieman viistot ja kiinteät.

Etukäpälät: Pyöreät ja tiiviit; varpaat ovat hyvin kaareutuneet ja tiiviisti yhdessä. Kynnet ovat tummat.

TAKARAAJAT: Hyvin kehittyneet lihakset, sivulta katsottuna polvi ja kinner ovat hyvin kulmautuneet. Takaa katsottuna koira seisoo vakaasti, takaraajat ovat yhdensuuntaiset eivätkä liian leveäasentoiset.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät, mutta voivat olla hieman pitemmät.

LIIKKEET: Etu- ja takaraajat liikkuvat vakaasti, sulavasti, yhdensuuntaisesti ja kevyesti. Päkiät eivät saa liikkeessä laahata maata. Takakäpälien tulee astua täysin etukäpälien jälkiin.

NAHKA: Kiinteä, vahva, joustava ja tiiviisti rungonmyötäinen. Nahan pigmentti sointuu karvapeitteen väriin.

KARVAPEITE

KARVATYYPIT:

-Lyhyttä, kiiltävää, tiheää ja pinnanmyötäistä. Ei paljaita alueita. Päässä karvapeite on tavallisesti ohuempaa ja lyhyempää kuin rungossa.

-Keskikipitkää, hapsut korvissa, raajoissa ja hännässä, rinnassa karvapeite on hieman avoimempaa

VÄRI: Musta punaruskein (tan) merkein, ruskea punaruskein (tan) merkein, muut vaaleammat resessiivisesti periytyvät värisävyt aina keltaiseen asti mukaan lukien marmoroitu (merle) ja punainen. Merkkien värin tulee olla syvänpunainen, toivotuimmat ovat selvärajaiset tummanpunaiset merkit.

Merkit sijaitsevat silmien yläpuolella, poskissa, eturinnassa, välikämmenissä, käpälissä, takaraajojen sisäpuolella ja hännän tyven alapuolella. Eturinnassa merkit muodostavat kaksi symmetristä, toisistaan erillään olevaa kolmiota.

Kirsu, silmät ja värimerkit ovat vaaleammat koirilla, joilla rungon perusväri on joku muu kuin musta. Voimakas pigmentti on väristä riippumatta toivottavaa.

KOKO JA PAINO

Säkäkorkeus: Ihannesäkäkorkeus 20 – 23 cm.

Paino: Ihannepaino noin 2,6 kg.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

- kapea tai puutteellisesti holvautunut kallo-osa
- epäsymmetrinen purenta
- hieman köyry selkä ja lanne, notkoselkä
- hieman ulos- tai sisäänpäin kiertyneet käpälät
- liian laajat värimerkit, yhdistyneet merkit eturinnassa
- ylähuulen pigmentti ei ole sopusoinnussa karvapeitteen värin kanssa
- suurehko valkoinen läiskä (yli 1 cm²) rinnassa; joskus esiintyvä valkoinen väri varpaissa
- musta juova punaisilla koirilla
- häntä pysyvästi selän päälle tai tiiviisti toiselle kyljelle kiertynyt. Liian alas kiinnittynyt häntä.
- pitkä runko, lyhyet raajat
- puutteellisesti pigmentoitunut kirsu
- säkäkorkeus yli 24 cm

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- pääläen aukile
- omenan muotoinen pää ts. kuono-osan pituus alittaa kolmasosan pään koko pituudesta
- siniset tai petolinnun silmät
- ylä- tai alapurenta
- luppakorva
- voimakkaasti köyry selkä tai lanne
- karvattomia alueita rungossa
- useamman kuin neljän hampaan puuttuminen (paitsi P1 ja M3 hampaat), kahden tai useamman etuhampaan puuttuminen
- punaruskeiden merkkien puuttuminen päästä merkkivärisillä yksilöillä
- laaja valkoinen merkki eturinnassa, suurempi kuin 2 cm² ja valkoiset merkit missä tahansa rungossa ja raajoissa.
- leveä musta juova punaisessa päävärissä tai punaruskeissa värimerkeissä
- liiallinen arkuus
- vihaisuus
- säkäkorkeus alle 18 cm

Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat hylkääviä virheitä

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria. (Suomen Kennelliitto 2010.)

4.5. Rodun koirien näyttelykäynnit

Taulukko 10. Prahanrottakoirien näyttelykäynnit Suomessa (KoiraNet- jalostustietojärjestelmä 2015e)

Vuosi	2011	2012	2013	2014	2015
Osallistujat	62	84	149	149	116
Näyttelyt	29	36	37	51	48

Näyttelyissä käyminen on siis noussut tasaisesti, mutta lähtenyt myös hiljalleen laskuun vuoden 2015 aikana. Tilaston mukaan vuosina 2010 – 2015 näyttelyissä käyneiden koirien taso on ollut erinomaista

(n. 66%) tai erittäin hyvää (n. 24%) eikä tasossa ole tapahtunut suuria heittoja näiden vuosien aikana. (Koiranet- jalostustietojärjestelmä 2015e)

Näyttelykäyntejä rodun edustajilla on rodun hieman yleistyttyä ollut n. 120 vuodessa. Jonkin verran prahanrottakoirat käyvät myös tottelevaisuuskoulutuksessa, koiratanssissa, agilityssa ja rallytokossa, mutta tämän jalostustavoiteohjelman aikavälillä näistä lajeista ei vielä ole tuloksia.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Rodun kotimaassa järjestetään vuosittain 3-4 jalostustarkastusta, joissa arvioidaan yksilön ominaisuudet jalostusta silmällä pitäen. Tähän mennessä Tšekin tasavallassa pidetyissä "bonitace" tarkastuksissa ei ole ollut yhtään suomalaista osallistujaa, eikä Suomessa ole järjestetty jalostustarkastuksia.

Tšekin Pražský krysařík -clubin jalostustarkastuksia on myös järjestetty Norjassa ja Saksassa. Ruotsissa maan oma rotuyhdistys on järjestänyt jalostustarkastuksia. Liitteenä 1 on suomennettu Tšekin jalostustarkastuskortti.

4.6 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Tavoitteena on kasvattaa Suomen prahanrottakoirapopulaation monimuotoisuutta. Suomeen tulisi saada enemmän eri sukuisia tuontikoiria ja sitä myöten uusia geenejä jalostuskäyttöön.

Käyttäytyminen ja luonne

Jalostuksessa käytettävien koirien tulisi olla rohkeita, lempeitä ja ystävällisiä. Rotumääritelmässä mainittu varautuneisuus tulisi ottaa huomioon jalostuksessa, eikä sitä saisi koskaan sekoittaa arkuuteen. Aggressiivisuus ei kuulu rotumääritelmän mukaan prahanrottakoiran luonteeseen.

Käyttöominaisuudet

Prahanrottakoira on kehittynyt vuosisatojen saatossa rotanpyydystästä seurakoiraksi, jollaisena se tulisi jalostuksessa säilyttää. Prahanrottakoirat ovat erinomaisia harrastuskoiria koostaan huolimatta ja tavoitteena olisi, että ne tulisivat tutuiksi virallisissa kokeissa ja kilpailuissa.

Terveys

Virallisten terveystutkimusten tärkeyttä ei voi vähätellä. Ilman tutkimustuloksia kasvattajien on mahdotonta tietää, mihin heidän kasvatustyö on suuntautumassa ja mitä se tuottaa. Tällä hetkellä isoin terveysongelma on patellaluksaatio, ja jalostuksessa tulisikin kunnioittaa Suomen Prahanrottakoirat ry:n antamia suosituksia.

Ulkomuoto

Prahanrottakoira on yksi pienimmistä kääpiöroduista. Sen tiivis, tasapainoinen ja elegantti olemus ovat sen ulkomuodon kulmakivet.

5. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

5.1 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Jalostuspohja

Prahanrottakoiran ongelma on kapea geenipohja. Tällä hetkellä Suomessa jalostus perustuu suurimmaksi osaksi tuontikoiriin. Jalostukseen käytettävien tuontikoirien tulisi olla erisukuisia suomalaisten jalostuskoirien kanssa. Näin sukusiitosprosentti pysyisi matalana ja geenipohjaa saataisiin laajennettua. Suomalaiset kasvattajat tutkituttavat kiitettävästi koiransa, joita suunnittelevat käyttävänsä jalostukseen. Ns. kotikoirien omistajat eivät näe tarpeellisena viedä koiriaan terveystarkastuksiin. Olisi toivottavaa, että myös kotikoirien omistajat heräisivät terveystarkastusten tärkeyteen. Suomen Prahanrottakoirat ry teki jalostustavoiteohjelmaa varten terveys- ja luonnekyselyn 2015 (kysely liitteessä 3.). Tämä jalostustavoiteohjelma perustuu Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä saatuihin tietoihin sekä kyselyn vastauksiin. Vastaavanlaisia kyselyjä tulee jatkossakin tehdä.

Käyttäytyminen ja luonne

Jalostukseen käytettävän prahanrottakoiran tulee olla luonteeltaan tasapainoinen, ystävällinen ja utelias. Vihaista tai arkaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen.

Käyttöominaisuudet

Prahanrottakoiralta ei nykyään vaadita rotanpyydyystaitoa, joskin se useissa koirissa vielä on jäljellä.

Terveys ja lisääntyminen

Jalostuksessa on noudatettava Suomen eläinsuojelulakia ja -asetusta, FCI: jalostussääntöjä, Suomen Kennelliiton koirarekisteriohjetta ja jalostusstrategiaa.

- koiran on oltava fyysisesti terve ja hyväluonteinen
- koiralla ei saa olla perinnöllisiä tai perinnölliseksi epäiltyjä sairauksia tai vikoja
- koiraa, jota on kirurgisesti operoitu jonkin perinnöllisen vian tai sairauden vuoksi ei saa käyttää jalostukseen
- koiraa, jolla on rotumääritelmän mukainen hylkäävä virhe, ei saa käyttää jalostukseen

Jalostukseen käytettäviltä prahanrottakoirilta vaaditaan tällä hetkellä patellaluksaatiotutkimus. Yhdistelmän yhteenlaskettu tulos ei saa ylittää astetta 2. Läheskään kaikki perinnölliset sairaudet eivät näy pentuvaiheessa, vaan tulevat esiin vasta koiran myöhemmällä iällä. Suomen Prahanrottakoirat ry:n suositus on, että jalostukseen käytettävän nartun ikä olisi 18kk-8v ja uroksen yli 12 kk. Nuorten koirien (varsinkin urosten) käyttöä tulee harkita. Näyttelymenestys ei välttämättä tuo mukanaan hyvää jalostusarvoa. Koiran jalostusarvo mitataan sen jälkeläisillä. Näyttelyissä vaatimattomammin pärjännyt terve koira voi hyvinkin jättää arvokasta jalostusmateriaalia.

Jalostuskoirilla tulee olla riittävä sukupuolivietti. Koirien pitää pystyä lisääntymään luonnollisesti.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Jalostuksessa voisi olla hyvä ottaa käyttöön Ruotsin yhdistyksen kaltaiset suositukset, joissa on rajattu yksilön käyttö 5 pentueeseen tai 15 jälkeläiseen, kunnes on näyttöä jälkeläisten terveydestä ja rodunomaisuudesta.

5.2 Rotujärjestön toimenpiteet

Suomen Prahantakoirat ry kuuluu Suomen Kääpiökoirien rekisteröityyn yhdistykseen (SKKY), joka järjestää säännöllisesti tuomarikoulutuksia rotua arvosteleville tuomareille.

5.3 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodussa esiintyvät terveysongelmat ovat toistaiseksi pysyneet yksittäisten yksilöiden ongelmina. Silti jatkuva varovaisuus ja huolellisuus jalostustyössä ovat tarpeen rodun terveyden vaalimiseksi. Prahantakoiran tärkein tehtävä on olla seurakoira ja kumppani ihmiselle. Lemmikit ovat usein täysivaltaisia perheenjäseniä ja niiden sairaudet koetaan suurena huolenaiheena. Tästä syystä jalostuksessa tulee pyrkiä mahdollisimman terveisiin ja pitkäikäisiin koiriin.

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Rodulla on kapea jalostuspohja. Uhkana on, että Suomen prahantakoirakannassa toistuu sama perimä. Uhkana voidaan pitää myös sitä, että Klub přátel psů pražských krysaříků (KPPPK)-sivuilla julkaistussa rodun uudessa rotumääritelmässä uudet hylkäävät virheet eivät tule ilmi Tšekin kennelliiton (CMKU) virallisessa prahantakoiran rotumääritelmässä eivätkä täten siirry myöskään muiden maiden virallisiin rotumääritelmiin. Ulkomuototuomareiden on lähes mahdotonta tietää rodun asiantuntijoiden laatimista viimeisimmistä rajoituksista. Tämä voi johtaa rodun ulkomuodon muutoksiin esimerkiksi koon kasvamiseen.

Prahantakoiraa jää usein kotikoiraksi, eikä näennäisesti tervettä koiraa katsota tarpeelliseksi viedä virallisiin terveystutkimuksiin. Uhkana on, että prahantakoirakannan terveydestä ei saada kokonaisvaltaista tietoa. Välinpitämättömyys terveystutkimuksen tuloksia kohtaan voi vaarantaa rodun kannan terveyden.

Rodunomainen varautuneisuus voidaan sekoittaa arkuuteen ja arkuus varautuneisuudeksi, jolloin todellisuudessa arkoja koiria saatetaan käyttää jalostukseen.

Mahdollisuutena voidaan pitää avoimempaa keskustelua rodun ongelmista, jolloin epäkohdat tiedostetaan ja niihin puututaan. Jalostuspohjaa voitaisiin laajentaa eri sukuisilla tuontikoirilla sekä -spermalla. Rodun kantakirjat ovat auki, mikä lisää mahdollisuutta jalostuspohjan laajentamiseen.

5.4 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Taulukko 11. Jalostustoimikunnan toimintasuunnitelma

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2014	Suomen Prahantakoirat ry:n perustaminen
2015	Jalostustoimikunnan perustaminen, terveys- ja luonnekysely
2016	Kyselyiden purku ja jalostustavoiteohjelman työstäminen
2017	Jalostustavoiteohjelman valmiiksi tekeminen
2017	Pentuekyselyn julkaiseminen
2018	Uuden jalostustoimikunnan valinta
2018	Vuoden 2015-2019 jalostustavoiteohjelman aloittaminen

6. LÄHTEET

Albert Marrin. 2011. Little Monsters: The Creatures that Live in us and on us. Luettu 22.9.2017. <https://books.google.fi/books?id=bZutMWvBuCMC&pg=PT86&lpg=PT86&dq=little%20monsters%20fleas%20and%20dogs&source=bl&ots=jAK8kjKoki&sig=blhAVKCcrdOv5H-zHQts8QSoQvw&hl=fi&sa=X&ved=0ahUKEwir0YWZnLnWAhXGIpoKHYkBBucQ6AEIVDAM#v=onepage&q=little%20monsters%20fleas%20and%20dogs&f=false>

Anu Lappalainen. 2016. Polvilumpion sijoiltaan meno (patellaluksaatio). Luettu 22.9.2017. <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/polvilumpion>

Cyrila Karpfová. n.d. Pražský Krysařík. Praxis: Fortuna.

Eläinlääkäri Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema. 2017. Koiran epilepsia. Luettu 22.9.2017. <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koiran-epilepsia>

Emmi Manninen. 2016. Kääpiökoira merkkalee sisälle isoa herkemmin. Koiramme-lehti 7-8/2016, 36-39.

Emmi Manninen. 2016. Sisälle merkkaleemista ratkotaan syihin pureutumalla. Koiramme-lehti 7-8/2016, 30-34.

Igor Hroznata Adamovič. 2017. Historie. Luettu 10.9.2017. <http://www.prazsky-krysarik.cz/index.php?id=2>

Jonna Laitinen. n.d. BDS eli sinisen koiran syndrooma. Luettu 22.9.2017. <http://www.mudiyhdistys.info/BDS%20eli%20sinisen%20koiran%20syndrooma.pdf>

Jukka Marttila. n.d. Koirien tyrät ja niiden kirurginen hoito. Luettu 22.9.2017. <http://www.delivet.net/tyrat.php>

Katariina Mäki. 2013. Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja. Luettu 10.9.2017. <https://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>

Klub přátel psů pražských krysaříků. 2017. Bonitace. Luettu 22.9.2017. <http://www.prazsky-krysarik.cz/index.php?id=76>

KoiraNet- jalostustietojärjestelmä 2015a. Tuonnit. Luettu 10.9.2017. <https://jalostus.kennelliitto.fi/frmTuontikoirat.aspx?R=910&Lang=fi>

KoiraNet- jalostustietojärjestelmä 2015b. Pentueet. Luettu 10.9.2017. <https://jalostus.kennelliitto.fi/frmPentueet.aspx?R=910&Lang=fi>

KoiraNet- jalostustietojärjestelmä. 2015c. Jalostustilastot 2011-2015. Luettu 10.9.2017. <https://jalostus.kennelliitto.fi/frmJalostustilastot.aspx?R=910&Lang=fi>

KoiraNet- jalostustietojärjestelmä. 2015d. Terveystilastot. Luettu 22.9.2017. <https://jalostus.kennelliitto.fi/frmTerveystilastot.aspx?R=910&Lang=fi>

KoiraNet- jalostustietojärjestelmä 2015e. Näyttelytilastot. Luettu 22.9.2017.

<https://jalostus.kennelliitto.fi/frmNayttelytilastot.aspx?R=910&Lang=fi>

Lewis ym. 2010. Heritability of syringomyelia in Cavalier King Charles spaniels. Vet J. 183(3): 345- 347.

Liisa Sarakontu. 2003. Siniset lappalaiskoirat. Luettu 22.9.2017.

<http://www.kolumbus.fi/~w425013/koirat/sininen.html>

Lohen tutkimusryhmä/Helsingin yliopisto. 2017. Kivesvika eli piilokiveksisyys. Luettu 22.9.2017.

<https://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/lisaantymiselinten-sairaudet/kivesvika-eli-piilokiveksisyys/>

Maria Weinehall, Svenska Prazsky Krysarik Klubbenin puheenjohtaja. 2016. Ruotsin prahanrottakoirien rekisteröinnit. Sähköpostikeskustelu.

Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema. 2017. Koiran atopia. Luettu 22.9.2017.

<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnollisista-sairauksista/koiran-atopia>

Suomen Kennelliitto. 2017. Koiran luonne ja käyttäytyminen. Luettu 10.9.2017.

<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-luonne-ja-kayttaytyminen>

Suomen Kennelliitto. 2010. Prahanrottakoiran rotumääritelmä. Luettu 10.9.2017.

https://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/attachments/rotumaaritelmat/fci_9/9prahanrottakoira.pdf

Youtube.com. 2011. Coursing Training, Rasna 2011. Katsottu 22.9.2017.

<https://www.youtube.com/watch?v=wuHRGC0UKjA>

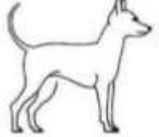
7. LIITTEET

Liite 1. Jalostustarkastuskortti (lähde: Klub přátel psů pražských krysaříků- maksulliset jäsensivut, suomentanut Kimmo Kojo 2017.)

 Suomen Prahantrotakoirat ry	Jalostustarkastuskortti pvm: Paikka:		Paino	
			Säkäkorkeus	
			Rungon pituus	
Koiran nimi:	Isä:		Rinnan leveys	
	Rek.nro:		Rinnan syvyys	
Sukupuoli:	Emä:		Rintakehän leveys	
Syntymäaika:	Rek.nro:		Pään pituus	
Rekisterinumero:	Omistajan		Kallon pituus	
PL-arviointi:			Kallon leveys	
Kasvattajan	nimi:		Kuonon pituus	
nimi:	osoite:			
osoite:	Puh:			
	e-mail:			

VARI		E. HAMPAIDEN LUKUMAARA		G. KORVAT		J. RINTAKEHA	
musta punaruskein merkein	I.	täysihampainen	1	tanakat, pystyt, V-muoto	1	rotumääritelmän mukainen	1
ruskea punaruskein merkein	II.	puuttuu I	2	pienet	2	noin kyynärpäissä, litteä	2
keltainen	III.	puuttuu P1	3	pitkät	3	litteä, kapea	3
sininen punaruskein merkein	IV.	puuttuu P2	4	lyhyet	4	leveä, tynnyrimäinen	4
punainen	V.	puuttuu P3	5	leveälle asettuneet	5	K. RUNKO	
liila punaruskein merkein	VI.	puuttuu M	6	osittain taittuvat	6	rotumääritelmän mukainen	1
marmoroitu	Me	> 4 puuttuu (paitsi P1+M3)	7x	kokonaan taittuvat	7x	pehmeä selkä	2
		puuttuu P4	8	pehmeät	8	kaareutuva/pitkä selkä	3/4
		HAMPAAT, YLALEUKA		H. TURKKI		pitkä/köyry lanne	5/6
A. YLEISVAIKUTELMA		Etuhampaat		lyhyt, tiheä	1	voim. köyry selkä+lanne	7x
rotumääritelmän mukainen	1	-vasen II, I2, I3		lyhyt, ohut	2	jyrkkä, lyhyt selkä	8
epätyyppinen	2	-oikea II, I2, I3		liian ohut	3	pitkä, viisto selkä	9
alle alarajan	3x	Kulmahampaat		karkea	4	ulkoneva ristilu	10
siro / liian siro	4/5	-vasen C		pitkä, rungossa	5	takakorkea	11
yläylarajan	6x	-oikea C		pitkä, korvien takana	6	L. ETURAAJAT	
jykevä / liian jykevä	7/8	Välihampaat		pitkä	7	normaali asento	1
B. SUKUPUOLILEIMA		-vasen P1, P2, P3, P4		karvattomuutta päässä	8	ulko-/sisäkiert. kyynärät	2/3
selvä sukupuolileima	1	-oikea P1, P2, P3, P4		karvattomuutta rungossa	9	kapenevat/levenevät	4/5
ei selvä sukupuolileima	2	Poskihampaat		karvattomuutta korvissa	10	vapaat kyynärpäät	6
piilokivekset	3x	-vasen M1, M2		CH. PIGMENTTI		M. TAKARAAJAT	
kives puuttuu	4x	-oikea M1, M2		rinna merkit erillään	1	norm. asento ja kulmauk.	1
C. PAA		HAMPAAT, ALALEUKA		rinna merkit yhdessä	2	kapea-/leveäasentoiset	2/3
rotumääritelmän mukainen	1	Etuhampaat		kirjussa epätäydellinen	3	tynnyriasentoiset	4
pinserityyppinen	2	-vasen II, I2, I3		vaaleat merkit	4	jyrkkäasentoiset	5
omenan muotoinen	3x	-oikea II, I2, I3		vaaleat - valkoiset merkit	5	kapenevat/levenevät	6/7
suuri / jyrkätokoinen	4	Kulmahampaat		tummat merkit	6	N. HANTA	
selvästi erottuva otsapenger	5	-vasen C		puuttuvat merkit	7	korkea/matala kiinnitys	1/2
matala otsapenger	6	Välihampaat		valkoinen laiskä > 1cm2	8	liian kork/matal kiinnitys	3/4
otsapenger ei havaittavissa	7	-vasen P1, P2, P3, P4		valkoinen laiskä > 2cm2	9x	väärin asettunut	5
löysää kaulanahkaa	8	-oikea P1, P2, P3, P4		valkoista raajoissa	10x	murtunut	6
päälaen aukile	9x	Poskihampaat		juovikas	11	O. LIIKE	
D. PURENTA		-vasen M1, M2		kirjakaat kynnet	12	rotumääritelmän mukainen	1
leikkaava purenta	1	-oikea M1, M2		musta ylähuuli	13	epäsäännöllinen	2
kapea saksipurenta	2	F. SILMÄT		merkit puuttuvat päästä	14x	ahtaat	3
leveä saksipurenta	3	tummat, sopii turkin väriin	1	I. KAULA		ahdas edestä	4
epäsäännöllinen purenta	4	ruskeat	2	rotumääritelmän mukainen	1	ahdas takaa	5
puhtipurenta	5	vaaleanruskeat	3	lyhyt	2	lyhyt askelpituus	6
alapurenta	6x	keltaiset	4	voimakas	3	P. OLEMUS	
yläpurenta	7x	hyvin ulkonevat	5	pitkä	4	rauhallinen	1
heikko leuka	8	lähekkäin	6	liian pitkä	5	hermostunut	2
pieni alaleuka	9			väärän asentoinen	6	aggressiivinen	3
						arka	4

x = hylkäävä virhe

Huomautuksia:	 		Jalostuskoodi:
Jalostustoimikunta:	Tuomari:	Omistajan allekirjoitus:	Sopivuus jalostukseen:
		Omistaja valvoo allekirjoituksen vastustamattomuuden.	Lykkäys:

Liite 2. Jalostustoimikunnan kokoonpano ja toimenkuva

Jalostustoimikunta

Jalostustoimikunnan kokoonpano:

Toimikunnan puheenjohtaja Merja Vähätiitto

Toimikunnan sihteeri Tanja Eerilä

Toimikunnan jäsen Anne Wahlman

Toimikunnan jäsen Kim Lahtinen

Toimikunnan jäsen Teija Luostarinen

Jalostustavoiteohjelman ulkoasun, asiasisällön sekä kieliasun tarkistamisessa mukana Paula Lohiniva.

Luonnekyselyn grafiikat tehnyt Janne Huttunen. Järjestöorganisaatio ja sen historia- kappaleen kirjoittanut Virpi Pääkkö.

Jalostustoimikunnan toimenkuva

- rotukohtaisen jalostuksen tavoiteohjelman ylläpito ja päivittäminen
- seuraa rodun kehitystä Suomessa ja ulkomailla
- ylläpitää ja päivittää rodun terveystietoja sekä koe ja näyttelytilastoja
- ylläpitää jalostusuroslistaa
- käsittelee poikkeuslupahakemukset
- antaa ehdotuksia suunnitelluista yhdistelmistä kuitenkin siten, että vastuu kasvatuksesta on kasvattajalla
- ehdottaa hallitukselle muutoksia tai lisäyksiä hyväksytyn jalostusyhdistelmän vähimmäisvaatimuksiin

Liite 3. Luonne- ja terveystarkastus

Koiran rekisterinumero (vapaaehtoinen):

Sukupuoli:

- a) Uros
- b) Narttu

Koira on:

- a) Kastroitu
- b) Steriloitu

Lisätietoa

Paino:

Säkäkorkeus:

Mitattu:

- a) virallisesti (näyttely/jalostustarkastus)
- b) epävirallisesti

Karvanlaatu:

- a) lyhytkarvainen
- b) pitkäkarvainen

Väri:

Häntä:

- a) normaali
- b) typistetty

Korvat:

- a) pystyt
- b) taitto
- c) loppa

1. Koiran tila:

- a) koira on elossa
- b) koira on kuollut

Lisätietoa:

2. Koira on:

- a) ensimmäinen koirani
- b) ei ole ensimmäinen koirani
- c) ensimmäinen prahanrottakoirani

3. Koira tuli perheeseen:

- a) pentuna
- b) aikuisena

4. Perheessä asuu:

- a) muita koiria
- b) muita lemmikkieläimiä
- c) ei asu muita lemmikkieläimiä
- d) alle 15v lapsia

5. Koiran kanssa harrastetaan:

- a) ei harrasteta säännöllisesti
- b) koiranäyttelyitä
- c) tokoa
- d) agilitya
- c) koiratanssia
- e) muuta, mitä?

Lisätietoa:

6. Koiran kanssa harrastetaan ulkoliikuntaa viikossa (esim. lenkkeily)

- a) 7h
- b) 7 – 12h
- c) yli 12h

Lisätietoa:

7. Suojataanko koira kylmällä säällä

- a) kyllä
- b) ei

8. Onko koira sisäsiisti

- a) kyllä
- b) ei

Lisätietoa:

9. Koira ruokitaan

- a) kerran päivässä
- b) kaksi kertaa päivässä
- c) useammin

Lisätietoa:

10. Koira syö pääsääntöisesti:

- a) eläinkaupan kuivaruokaa
- b) eläinkaupan märkäruokaa
- c) markettien kuivaruokaa
- d) markettien märkäruokaa
- e) raakaruokaa
- f) barffia
- g) koiralle valmistettua kotiruokaa
- h) muuta, mitä?

Lisätietoa:

11. Saako koirasi säännöllisesti lisäravinteita? (esim. vitamiinit, öljyt, homeopaattiset)

- a) ei
- b) kyllä (mainitse lisätietoihin, mitä lisäravinteita)

Lisätietoa:

12. Koira rokotetaan:

- a) rokotusohjelman mukaisesti
- b) useammin
- c) harvemmin

Lisätietoa:

13. Onko koira saanut rokotusreaktioita?

- a) ei
- b) kyllä

Lisätietoa:

14. Koiralle annetaan loishäätö:

- a) kaksi kertaa vuodessa
- b) useammin
- c) harvemmin
- d) ei ollenkaan

Lisätietoa:

15. Koirallani on esiintynyt seuraavia vikoja tai sairauksia

- a) luustomuutoksia (esim. patellaluksaatio, spondyloosi, nivelrikko, välilevynpullistuma)
- b) neurologisia sairauksia (esim. epilepsia)
- c) iho-ongelma (esim. ihottumaa, kutiava- tai hilseilevä iho)
- d) huono karvanlaatu
- e) tyrät (esim. napatyrä, perineaalityrä, nivustyrä)
- f) allergiat (esim. ruoka, materiaali, rokotus, hyönteiset)
- g) silmäongelmia (esim. silmätulehdukset, vuotavat silmät, sokeus)
- h) hännän epämuodostumia (esim. häntämutka, liian lyhyt häntä)
- i) purentavirheet (esim. alapurenta, peitsihammas)
- j) muuta, mitä?
- k) ei mitään näistä

Lisätietoa:

16. Onko koirallasi esiintynyt muita ongelmia:

- a) kylmänarkuus
- b) herkkä vatsa
- c) matkapahoinvointia
- d) katkenneet luut tai murtumat (esim. jalat, häntä)
- e) koira pomputtaa jalkaansa
- f) anaalirauhasten tulehdus
- g) ei mitään näistä

Lisätietoa:

17. Koirallani on:

- a) koiralla on 42 hammasta
- b) esiintynyt hammaskiveä
- c) jouduttu poistamaan hammaskiveä
- d) jouduttu poistamaan hampaita hammaskiven vuoksi
- e) poistettu maitohampaita
- f) pudonnut pysyviä hampaita
- g) poistettu pysyviä hampaita, miksi?
- h) ei mitään näistä

Lisätietoa:

18. Koiraltani on tutkittu:

- a) polvilumpion sijoiltaanmeno
- b) silmät
- c) sydän
- d) lonkanivelet
- e) kyynärnivelet
- f) selkä
- g) muuta, mitä?
- h) ei mitään näistä

Lisätietoa:

19. Uroksella on esiintynyt jotakin seuraavista:

- a) toinen tai kumpikaan kives ei ole laskeutunut
- b) eturauhasvaivoja

- c) esinahan tulehduksia
- d) kivistulehduksia
- e) seksuaalista ylivilkkautta
- f) muuta, mitä
- g) ei mitään näistä

Lisätietoa:

20. Uroksella on esiintynyt seuraavia ongelmia:

- a) astumisongelmia, esim. ei kiinnostu nartusta (ei astu)
- b) hedelmättömyyttä
- c) muuta, mitä?
- d) ei mitään näistä

Lisätietoa:

21. Nartun juoksut alkoivat:

- a) alle vuoden ikäisenä
- b) 1-2 vuoden iässä
- c) narttu on steriloitu ennen juoksujen alkamista

22. Minkä pituinen juoksukierto on?

- a) alle 6kk
- b) 6 – 9kk
- c) 10 – 12kk

Lisätietoa:

23. Nartulla on esiintynyt jotakin seuraavista:

- a) astutusongelmia
- b) synnytysongelmia
- c) narttu on keisarinleikattu
- d) narttu on luonut pentunsa tai saanut keskenmenon
- e) kuolleena syntynyt pentu
- f) kuolleita pentuja ennen luovutusikää
- g) maidottomuutta
- h) pentujen hoitamatta jättämistä
- i) muuta, mitä?
- j) ei mitään näistä

Lisätietoa:

24. Nartulla on esiintynyt seuraavia ongelmia:

- a) synnytysongelmia (esim. polttoheikkoudet)
- b) kuolleena syntyneitä pentuja
- c) narttu on jouduttu keisarinleikkaamaan
- d) narttu on luonut pentunsa tai saanut keskenmenon
- e) kuolleita pentuja ennen luovutusikää
- f) muuta, mitä?
- g) ei mitään näistä

Lisätietoa:

25. Koirani pelkää:

- a) ihmisiä
- b) kovia ääniä
- c) ukonilmaa
- d) koiria
- e) autoja
- f) uusia paikkoja
- g) muita eläimiä
- h) muuta, mitä?
- i) ei mitään näistä

Lisätietoa:

26. Onko koiran elämässä mielestäsi tapahtunut yksittäisiä asioita, jotka ovat mielestäsi laukaisseet pelon?

- a) kyllä
- b) ei

Lisätietoa:

27. Koirani on aggressiivinen:

- a) koirille
- b) ihmisille
- c) muille, mille?
- d) ei mitään näistä

Lisätietoa:

28. Koirani vahtii:

- a) ruokaansa
- b) reviiriään
- c) lelujaan
- d) makuupaikkaansa
- e) laumaansa
- f) muuta, mitä?
- g) ei mitään näistä

Lisätietoa:

29. Koirani haukkuu:

- a) sisääntulijoita, lopettaa hetken kuluttua
- b) sisääntulijoita, haukkuminen jatkuu
- c) lenkillä muita koiria
- d) lenkillä muita ihmisiä
- e) ulkoa näkyviä asioita
- f) ulkoa kuuluvia ääniä
- g) ulkona omalla reviirillään
- h) muuta, mitä?
- i) ei mitään näistä

Lisätietoa:

30. Saalisvietti. Koirani:

- a) ei kiinnitä huomiota
- b) katsoo muttei lähde perään
- c) lähtee saaliin perään, mutta tulee käskystä takaisin
- d) karkaa saaliin perään
- e) ei mitään näistä

Lisätietoa:

31. Koiraani on sosiaalistettu pentuna (alle 6kk ikäisenä):

- a) vain omassa perheessä
- b) heti omaan kotiin tultua koirien ja ihmisten kanssa
- c) rokotusten saannin jälkeen koirien ja ihmisten kanssa
- d) muuten, miten?
- e) ei mitään näistä?

Lisätietoa:

32. Koirani sallii kynsienleikkuun ja muut perushoitotoimet:

- a) kyllä
- b) ei

Lisätietoa:

33. Koiran jäädessä yksin se:

- a) käyttäytyy normaalisti
- b) on eroahdistunut (tuhooa kotia, haukkuu, ulvoo jne.)
- c) vahtii reviiriään
- d) muuta, mitä?

Lisätietoa:

34. Koirani:

- a) lähestyy itse vieraita ja sallii vieraiden kosketuksen
- b) lähestyy vieraita, mutta ei salli kosketusta
- c) väistää, ei salli vieraiden kosketusta
- d) pakenee vieraita
- e) murisee, näyttää hampaita vieraiden yrittäessä koskea
- f) muuta, mitä?

Lisätietoa:

35. Koirani on mielestäni:

- a) ystävällinen
- b) lempeä
- c) valpas
- d) rohkea
- e) utelias
- f) leikkisä
- g) kiltti
- h) luotettava
- i) nopea oppimaan
- j) sosiaalinen
- k) varautunut
- l) arka
- m) epäluotettava
- n) itsepäinen
- o) rauhallinen
- p) ylivilkas
- q) itsenäinen
- r) laiska
- s) määräilevä
- t) muuta, mitä?

Lisätietoa:

36. Oletko ollut tyytyväinen koirasi luonteeseen?

- a) kyllä
- b) en

Lisätietoa:

37. Vastasiko koirasi luonne odotuksiasi?

- a) kyllä
- b) ei

Lisätietoa:

Onko vielä jotain, mitä haluaisit kertoa koirastasi? Kirjoita koirastasi vapaamuotoisesti alla olevaan kenttään.

Palaute: